

ZIEKTEVERZUIM IN NEDERLAND IN 2010

Ziekteverzuim is een belangrijke indicator voor de kwaliteit van de arbeid en het verzuimbeleid in organisaties. Het is een veel gebruikte kernindicator in sociale jaarverslagen en andere documenten over het werknemersbeleid in organisaties en sectoren. Het is ook een vinger aan de pols die door overheden gebruikt kan worden voor het beoordelen van de arbeidssituatie.

TNO innovation
for life

INHOUD

1. Hoe hoog is het ziekteverzuim in Nederland in 2010?	2
2. Hoe verschilt de verzuimduur tussen beroepsgroepen?	3
3. Hoe verschilt het verzuim tussen sectoren?	5
4. Hoe snel hervatten werknemers het werk?	6
5. Hogere WIA instroom omdat werknemers langer verzuimen?	7
6. Heeft het verzuim te maken met het werk?	8
7. Hoe voorkomen werkgevers verzuim?	9
8. Wat is de invloed van een gezonde leefstijl op het verzuim?	10
9. Wat is de invloed van een gezondheidsbeperking op het verzuim?	11
10. De toekomst van het verzuim	13

BIJLAGE 1 Kerncijfers ziekteverzuim 2010 naar kenmerken van werknemers en het werk	14
---	----

BIJLAGE 2 Duur en werkgerelateerdheid van het verzuim in 2010 naar kenmerken van werknemers en werk	21
--	----

Deze brochure bevat cijfers over ziekteverzuim in 2010. Deze gegevens zijn afkomstig de Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden (NEA)¹ die jaarlijks wordt uitgevoerd door TNO en CBS met een landelijk representatieve respons van ongeveer 23.000 werknemers. Naast de NEA-gegevens wordt in paragraaf 1 gebruik gemaakt van de Kwartaalenquête Ziekteverzuim². In paragraaf 7 worden gegevens van de Werkgeversenquête Arbeid (WEA) weergegeven³. Alle resultaten in deze brochure zijn dus gebaseerd op zelfrapportage door werknemers of werkgevers.

Naast toelichting op de relatie tussen het ziekteverzuim en een aantal kenmerken van arbeid, gezondheid en organisaties, bevat deze brochure in de bijlagen 1 en 2 een systematisch en gedetailleerd overzicht van de verzuimcijfers 2010 en de gebruikte definities. Deze brochure is elektronisch te downloaden via www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/ziekteverzuim-van-het-werk, www.arboportaal.nl en www.tno.nl/ziekteverzuim.

Ook over het ziekteverzuim in 2009 is er een brochure verschenen. Deze brochure is te downloaden via www.tno.nl/ziekteverzuim. De brochure "Ziekteverzuim in Nederland in 2009" gaat ondermeer in op het ziekteverzuim van mannen en vrouwen, bedrijfsgrootte, gezondheidsproblemen waarmee verzuimd wordt, nul verzuim, internationale verschillen en verzuim van zelfstandigen.

LEESWIJZER

De brochure beantwoordt een aantal vragen over het ziekteverzuim (zie ook de inhoudsopgave). Eerst wordt antwoord gegeven op de vraag naar de omvang van het ziekteverzuim in Nederland, waarbij tevens op de ontwikkeling in de afgelopen jaren wordt ingegaan. De beoogde doelgroep is de overheid, maar ook werkgevers en branchevertegenwoordigers vinden er informatie. De antwoorden op de vragen 2 en 3 zijn gericht op werkgevers en branches, die de eigen verzuimcijfers willen vergelijken met collega-bedrijven of branches en sectoren. De vragen 4 en 5 gaan over gezondheidsaspecten van het verzuim en zijn vooral van belang voor arbo-professionals. De vragen 6 tot en met 9 gaan in op de rol van werkgevers en wat zij (kunnen) doen om het verzuim te verminderen. Tot slot wordt ingegaan op de toekomstige ontwikkeling van het verzuim in Nederland.

1 Koppes LLL, Vroome EMM de, Mol MEM, Janssen BJM & Bossche SNJ van den (2011). Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden 2010: Methodologie en globale resultaten. Hoofddorp, TNO (te downloaden via: www.tno.nl/nea).

2 Zie: www.statline.nl.

3 Zie: Oeij PRA, Vroome EMM de, Kraan K, Goudswaard A. (2011). Werkgevers Enquête Arbeid 2010: Methodologie en beschrijvende resultaten. Hoofddorp, TNO (te downloaden via: www.tno.nl/wea).

1. HOE HOOG IS HET ZIEKTEVERZUIM IN NEDERLAND IN 2010?

Er zijn in Nederland geen registraties waarmee het verzuim van alle werknemers wordt vastgesteld. Voor het schatten van de nationale verzuimgegevens wordt daarom gebruik gemaakt van zelf-rapportage door werknemers en werkgevers via landelijk representatief steekproefonderzoek. Sinds 2000 zijn verschillende steekproefonderzoeken gebruikt voor het vaststellen van de landelijke verzuimcijfers (zie figuur 1). De meest recente gegevens komen uit de Kwartaalenquête Ziekteverzuim en de NEA. De Kwartaalenquête wordt sinds 2008 ieder kwartaal afgenomen met een steekproefomvang van 25.000 werkgevers per jaar. Deze enquête is specifiek gericht op het verzamelen van verzuimgegevens. De NEA richt zich, naast het vaststellen van het ziekteverzuim, ook op andere aspecten van de werksituatie.

In 2010 is het ziekteverzuimpercentage in Nederland volgens de werknemers in de NEA en volgens de werkgevers in de Kwartaalenquête Ziekteverzuim 4,2%. Dat wil zeggen dat ruim 4% van alle mogelijk te werken uren van werknemers verzuimd wordt vanwege ziekte, ongeval of een andere gezondheidsreden. Gezien de totale loonkosten van 300,5 miljard euro in 2010 (bron: CBS Statline 15-12-2011), bedragen de kosten van het verzuim circa 12,6 miljard (4,2% van 300,5 miljard).

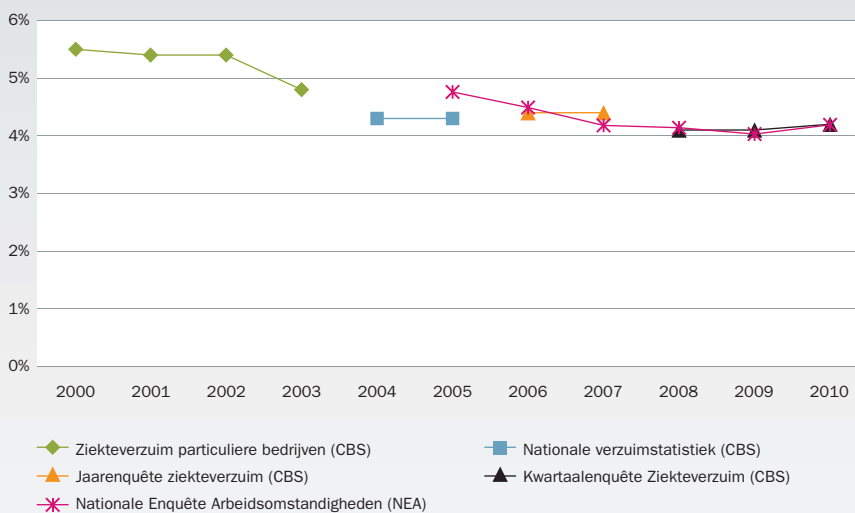
Het Nederlandse ziekteverzuim lag aan het einde van de jaren 70 op gemiddeld 10%. Het is onder invloed van een reeks wetten en de inspanningen van werkgevers en werknemers, ondersteund door de overheid (bijvoorbeeld in de Arbo convenanten) gedaald naar rond de 4% in 2009. Dat was historisch gezien het laagst gemeten percentage. Aan het begin van deze eeuw was het verzuim nog 5,5%

(zie figuur 1). Aan de daling van het verzuimpercentage lijkt een einde gekomen te zijn. Het ziekteverzuim is de laatste jaren vrijwel stabiel.

Op basis van de NEA zijn acht verzuim-maten berekend⁴. Tabel 1 laat zien dat

jaarlijks ongeveer de helft van de werknemers ten minste één keer verzuimt. Werknemers verzuimen gemiddeld iets meer dan één keer per jaar. Deze beide cijfers zijn ten opzichte van 2009 vrijwel stabiel. Het gemiddeld aantal verzuimde werkdagen in 2010 is 7,5.

FIGUUR 1 Verzuimpercentage in Nederland sinds 2000

BRON: NEA 2005-2010 en CBS Statline

TABEL 1 KERNCIJFERS ZIEKTEVERZUIM VAN WERKNEMERS IN NEDERLAND

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Alle werknemers						
In afgelopen 12 maanden verzuimd (percentage)	54,0	51,8	49,6	52,1	51,7	49,9
Verzuimfrequentie	1,3	1,2	1,1	1,2	1,1	1,1
Verzuimtijd (werkdagen per jaar)	8,7	8,1	7,7	7,5	7,2	7,5
Verzuimpercentage	4,8	4,5	4,2	4,1	4,0	4,2
Werknemers met verzuim						
Verzuimfrequentie	2,4	2,3	2,3	2,3	2,2	2,2
Verzuimtijd (werkdagen per jaar)	16,4	16,0	15,7	14,6	14,1	15,3
Werkdagen per verzuimgeval *)	6,8	7,0	6,8	6,3	6,4	7,0
Verzuimpercentage	9,0	8,9	8,6	8,1	7,9	8,5

Bron: NEA 2005-2010

*) Verzuimde werkdagen per verzuimgeval is het totaal aantal werkdagen verzuimd door alle werknemers, gedeeld door het totaal aantal keren dat door alle werknemers verzuimd is.

4 Tabel 1 laat zien dat er verschillende soorten verzuimmaten zijn. In de paragrafen hierna steeds gekozen voor het bespreken van één van deze maten. Op pagina 3 bijvoorbeeld, bij de verschillen tussen beroepsgroepen, is gekozen om uit te gaan van het aantal verzuimde dagen per verzuimgeval.

2. HOE VERSCHILT DE VERZUIMDUUR TUSSEN BEROEPSGROEPEN?

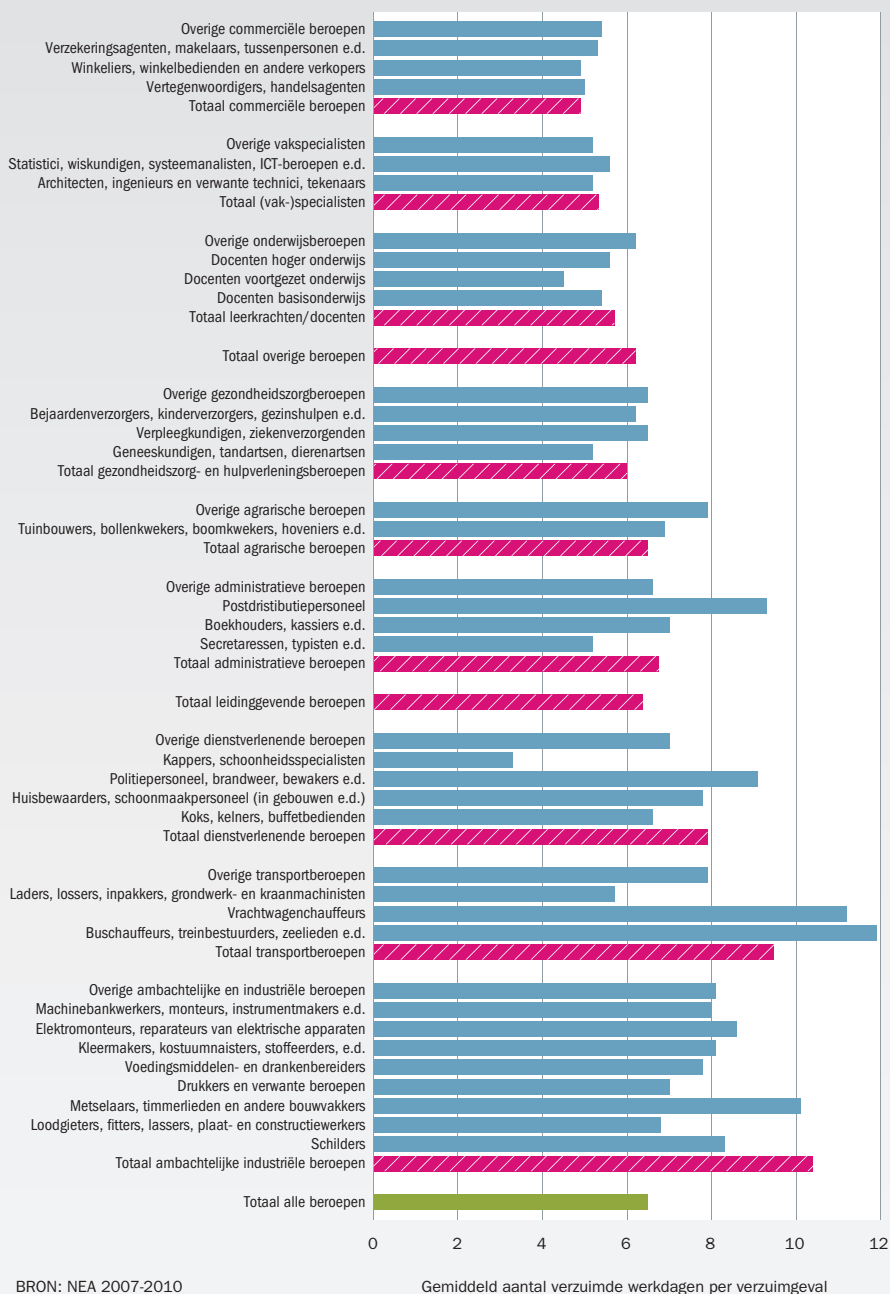
In de onderste helft van tabel 1 staan de verzuimcijfers van alleen de werknemers die in het betreffende jaar verzuimd hebben. Doordat in 2010 iets minder dan de helft van de werknemers verzuimde, zijn de verschillen met 2009 in verzuimpercentage en aantal verzuimde dagen hier iets duidelijker zichtbaar. Een verzuimende werknemer verzuimde in 2010 per keer gemiddeld een halve dag langer dan in 2009 en het verzuimpercentage onder verzuimende werknemers steeg met 0,6 procentpunt van 7,9% naar 8,5%. Uit deze cijfers blijkt dat de stijging van het verzuimpercentage is veroorzaakt door een stijging van het aantal dagen dat wordt verzuimd door werknemers met verzuim.

Ziekteverzuim en de oorzaken daarvan verschillen sterk tussen werknemersgroepen. Zo verzuimen vrouwen meer dan mannen, oudere werknemers meer dan jonge werknemers en laag opgeleide werknemers meer dan hoog opgeleide werknemers. Deze verschillen zijn te vinden in de bijlagen 1 en 2. In deze brochure wordt een aantal van deze verschillen nader besproken.

Het aantal verzuimde werkdagen per verzuimgeval lag in 2010 op 7,0 dagen per keer (zie tabel 1). Het aantal werkdagen per verzuimgeval verschilt echter sterk tussen beroepsgroepen (zie de rode en gearceerde balken in figuur 2).

Werknemers in ambachtelijk/industriële en transportberoepen verzuimen met respectievelijk 10,4 en 9,5 werkdagen per keer gemiddeld het langste. Werknemers in de commerciële beroepen en de vakspecialisten verzuimen per keer

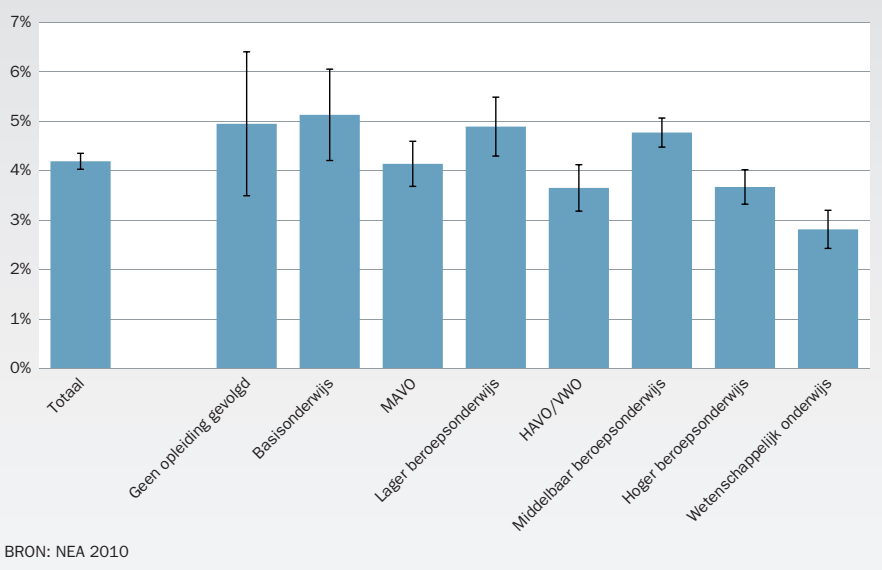
FIGUUR 2 Gemiddeld aantal verzuimde werkdagen per verzuimgeval naar beroepsgroep

BRON: NEA 2007-2010

Gemiddeld aantal verzuimde werkdagen per verzuimgeval

FIGUUR 3 Verzuimpercentage en 95% betrouwbaarheidsintervallen naar opleidingsniveau

gemiddeld het kortste (respectievelijk 4,9 en 5,3 werkdagen).

Ook tussen de beroepen in een beroepsgroep (de blauwe balken in figuur 2) is er veel verschil in het aantal verzuimde werkdagen per verzuimgeval. Binnen de transportberoepen bijvoorbeeld verzuimen de buschauffeurs, treinbestuurders en zeelieden met gemiddeld 11,9 werkdagen ruim 6 werkdagen per keer langer dan de groep laders, lossers en kraanmachinisten (gemiddeld 5,7 werkdagen). En hoewel het verzuim in de administratieve beroepsgroep lager is dan gemiddeld (6,8 werkdagen), zijn ook daar grote verschillen in gemiddelde verzuimduur tussen de beroepen.

Er is ook een duidelijke relatie tussen het opleidingsniveau van werknemers en het ziekteverzuim. Naarmate werknemers een hogere opleiding hebben afgerond, verzuimen zij minder. Figuur 3 geeft het verzuimpercentage naar opleidingsniveau weer. Het verzuimpercentage verschilt van 5,1% bij werknemers met uitsluitend basisonderwijs tot 2,8% bij werknemers die wetenschappelijk onderwijs hebben

afgerond. De verschillen in figuur 3 lopen niet gelijkmatig naar beneden. Ze worden mede beïnvloed door het type opleiding van werknemers. Zo verzuimen werknemers met lager en middelbaar beroepsonderwijs vaker dan werknemers met MAVO of HAVO/VWO, omdat ze vaker fulltime werken, een hogere leeftijd hebben en vaker in productieomgevingen dan in kantooromgevingen werken.

Omdat de cijfers in de brochure gebaseerd zijn op steekproefonderzoek waarbij het verzuim wordt geschat, geeft de figuur ter illustratie ook het 95 procent betrouwbaarheidsinterval van de schattingen weer. Het werkelijke verzuim ligt met 95% waarschijnlijkheid binnen deze marges.

De betrouwbaarheidsintervallen zijn mede afhankelijk van het aantal respondenten in de categorieën waarop de schattingen zijn gebaseerd. Voor de totale groep (meest linker balk) wordt het verzuim geschat op 4,2% met een marge van 0,2 procentpunt. Het werkelijke verzuim ligt met 95% waarschijnlijkheid dus tussen de 4,4% en de 4,0%. Bij de werknemers

zonder opleiding is de marge bijna 1,5 procentpunt en ligt het verzuim met 95% waarschijnlijkheid tussen de 3,4% en de 6,4%. Omdat dit een relatief kleine groep is zijn de marges groot. Bij de overige opleidingsniveaus zijn de marges kleiner, omdat er meer respondenten in die groepen zitten.

De verschillen in verzuim tussen beroep en opleiding worden (mede) veroorzaakt door verschillen in blootstelling aan arbeidsrisico's. Beroepen met een hoog verzuim kenmerken zich voor een deel doordat er in deze beroepen vaak sprake is van relatief laaggeschoold werk met een hoge blootstelling aan belastende arbeidsomstandigheden (zie paragraaf 6). Bijlage 2 laat grote verschillen zien tussen (sub)sectoren en beroepen. In de bouwsector bijvoorbeeld is volgens de werknemers 33% van de verzuimgevallen geheel of deels het gevolg van het werk. Onder de metselaars, timmerlieden en andere bouwvakkers is dat zelfs 41%. In de sector financiële dienstverlening daarentegen heeft 16% van de verzuimgevallen te maken met het werk.

3. HOE VERSCHILT HET VERZUIM TUSSEN SECTOREN?

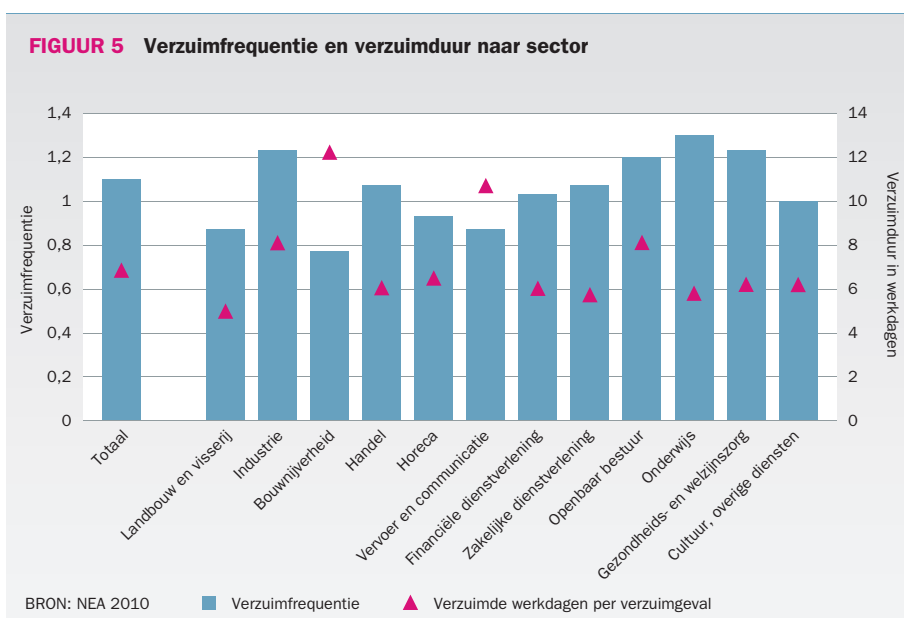
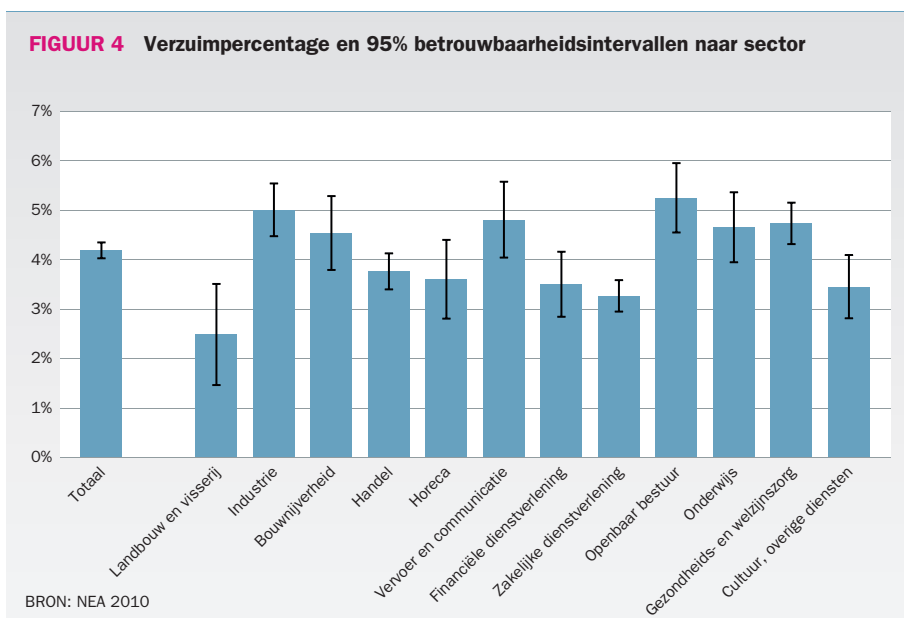
Figuur 4 laat het verzuimpercentage naar sector zien. De hoogste verzuimpercentages in 2010 worden gerapporteerd in het openbaar bestuur (5,3%) en in de industrie (5,0%). In de landbouw en visserij (2,5%) en in de zakelijke dienstverlening (3,3%) zijn de verzuimpercentages het laagste. Ter illustratie zijn ook hier de 95% betrouwbaarheidsintervallen weergegeven.

Doordat het verzuimpercentage een schatting is, kan het zijn dat de exacte rangorde in figuur 4 per jaar iets verschilt. Maar het totaalbeeld is wel vrij stabiel over de jaren. Sectoren met veel verzuim blijven dat houden over de verschillende jaren en dat geldt ook voor de sectoren met weinig verzuim. Volgens de NEA 2009 hadden de sectoren vervoer en communicatie en gezondheids-

en welzijnszorg de hoogste percentages. Ze hebben in 2010 nog steeds een hoog percentage. Het openbaar bestuur en de industrie zaten in 2009 in de middenmoot en scoren het hoogst in 2010. De NEA-gegevens corresponderen wat dat betreft ook relatief goed met de gegevens van de Kwartaalenquête Ziekteverzuim. Gezondheids- en welzijnszorg, onderwijs, openbaar bestuur en industrie hadden volgens deze enquête in 2010 het hoogste verzuim.

Het verzuimpercentage is de resultante van het percentage verzuimende werknemers, de verzuimduur en de verzuimfrequentie en houdt rekening met de mate waarin in deeltijd wordt gewerkt. Een hoog verzuimpercentage in een sector kan ontstaan doordat in een sector veel werknemers verzuimen, doordat zij dat vaak doen en/of doordat werknemers langdurig verzuimen. In figuur 5 is te zien dat het verzuim in de verschillende sectoren wat betreft de verzuimduur en de verzuimfrequentie op verschillende manieren is opgebouwd. In bijlage 1 is te zien hoe beide factoren, samen met het percentage werknemers dat verzuimt, bijdragen aan het verzuimpercentage.

In het onderwijs is bijvoorbeeld de frequentie hoog, maar het gemiddeld aantal werkdagen per verzuimgeval niet. In de bouw en de sector vervoer en communicatie verzuimen werknemers niet vaak, maar per keer wel lang. Dit biedt mogelijk aangrijpingspunten voor verzuimreductie. In sectoren waar het verzuim langdurig is zou de verzuimduur aangepakt kunnen worden door te kijken of een snellere werkhervatting mogelijk is, bijvoorbeeld door gedeeltelijke werkhervatting of een aangepast takenpakket. In sectoren waar frequent verzuimd wordt zou het nagaan van de reden van de ziekmeldingen en de aanpak daarvan hoger op de agenda kunnen komen te staan. Mogelijk kunnen sectoren hierbij van elkaar leren.

4. HOE SNEL HERVATTEN WERKNEMERS HET WERK?

Een belangrijke vraag als een werknemer zich eenmaal heeft ziek gemeld, is wanneer deze weer terug komt op het werk. De tijd die een werknemer nodig heeft voor het herstel van een gezondheidsprobleem wordt ook wel aangeduid met de term hersteltijd. Die is natuurlijk niet voor iedereen en niet voor ieder type gezondheidsklacht gelijk. Daarom kan er een curve gemaakt worden van de tijd die werknemers nodig hebben om te herstellen. Die curve kan per gezondheidsprobleem gemaakt worden.

De hersteltijd wordt in de NEA op basis van de meest recente verzuimmelding berekend. Ieder jaar wordt de NEA-respondenten gevraagd naar de duur en de reden (welke gezondheidsklacht) van de laatste keer dat men verzuimd heeft. Dat kan dus ook een verzuimgeval zijn dat langer dan een jaar geleden heeft plaatsgevonden en/of dat langer dan een

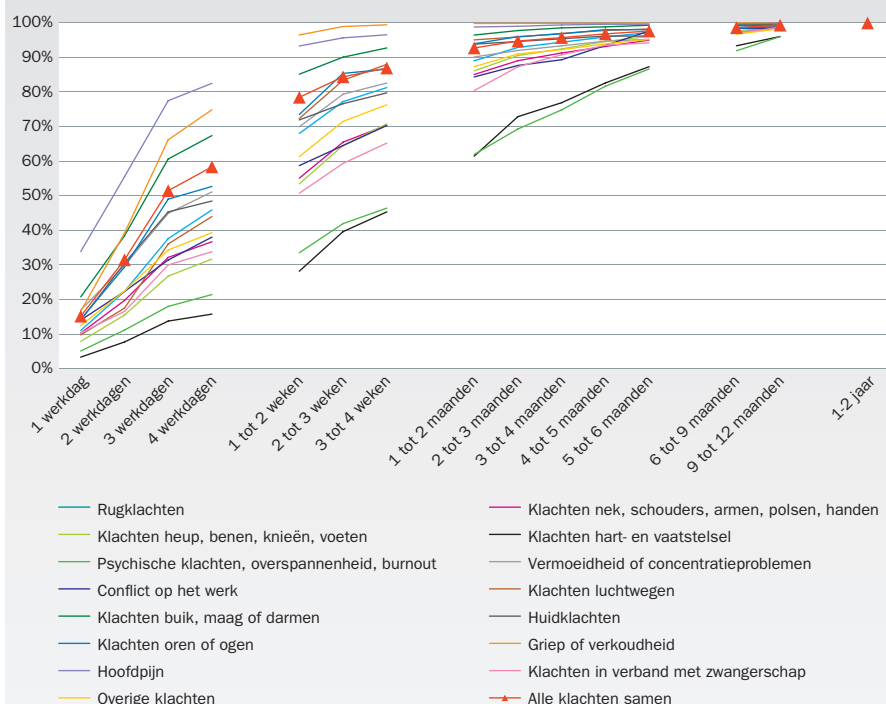
jaar heeft geduurd. Een deel van de (vooral jongere) werknemers heeft nooit verzuimd.

De herstelcurve van alle klachten samen (in figuur 6) laat zien dat 58% van de werknemers die verzuimen binnen een week weer hersteld is, 78% is weer terug op het werk binnen 2 weken en 87% binnen vier weken. Na een half jaar is het herstelpercentage boven de 98% gekomen. Er zijn nauwelijks werknemers met een verzuimgeval dat langer duurt dan een jaar. Dit betekent niet dat iedereen aan het werk is, omdat werknemers die gestopt zijn met werken, bijvoorbeeld door werkloosheid, of die zijn overleden de vragenlijst niet hebben ingevuld. De vragenlijst wordt alleen ingevuld door personen die op dat moment een betaalde baan als werknemer hebben. In 2009 was vrijwel hetzelfde verloop te zien.

Grote verschillen zijn er in hersteltijd tussen de gezondheidsklachten. Werknemers herstellen het snelst van hoofdpijn, van griep of verkoudheid en van klachten aan buik, maag of darmen (bovenste drie lijnen in figuur 6). Ruim 90% van de werknemers is binnen 1-2 weken hersteld van de eerste twee gezondheidsklachten en 85% van de klachten aan buik, maag of darmen. Het herstel laat het langst op zich wachten bij klachten aan het hart- en vaatstelsel en bij psychische klachten, overspannenheid en burnout (onderste twee lijnen in figuur 6). Na een jaar is 0,8% van de werknemers nog niet aan het werk. Vooral verzuim vanwege psychische klachten, overspannenheid en burnout duurt relatief vaak (in 0,13% van alle verzuimgevallen) langer dan twee jaar.

In bijlage 2 zijn de percentages van verzuimgevallen van minder dan één week, één tot vier weken, vier tot 42 weken en 42 weken of langer uitgesplitst naar een aantal kenmerken van werknemers en het werk van werknemers.

FIGUUR 6 Herstelcurves bij verschillende gezondheidsklachten

BRON: NEA 2010

5. HOGERE WIA INSTROOM OMDAT WERKNEMERS LANGER VERZUIMEN?

De laatste jaren is er sprake van een toenemende instroom van (gedeeltelijk) arbeidsongeschikte werknemers in de WIA regelingen (Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen). Vraag is of dit komt doordat meer werknemers langdurig verzuimen dan wel een ander mechanisme. Op basis van de NEA-gegevens van de jaren 2005 tot en met 2010 is nagegaan of het percentage werknemers met langdurig verzuim toeneemt over deze jaren. Tabel 2 geeft een overzicht van het percentage verzuimende werknemers per duurcategorie van het verzuim.

Er is geen reden om aan te nemen dat het percentage werknemers met langdurende verzuimgevallen over de jaren 2005 tot en met 2010 is toegenomen. Het is eerder zo dat het aandeel kortdurende verzuimgevallen is toegenomen. Bij de verzuimcategorieën van één jaar of langer is er geen statistisch significant verschil tussen de NEA-jaargangen. Daarbij moet overigens bedacht worden dat het gaat om een beperkt aantal observaties, waardoor de betrouwbaarheidsmarges relatief groot zijn.

De vraag is dan waarom de WIA instroom is toegenomen. Voor een belangrijk deel komt de instroom vanuit groepen voormalige werknemers, die bij ziekte recht hebben op een uitkering in het kader van de Ziektewet⁵. Het gaat dan om vangnetgroepen zoals de einde dienstverbanders (werknemers met een tijdelijke aanstelling die tijdens hun aanstelling ziek worden en dat aan het einde van hun dienstverband nog zijn), de WW-ers en uitzendkrachten. Werkhervatting bij vangnetters is lastig, omdat ze geen eigen werkgever meer hebben die voor vervangend werk kan zorgen.

TABEL 2 PERCENTAGES VERZUIMENDE WERKNEMERS NAAR DE DUUR VAN HET LAATSTE ZIEKTEVERZUIMGEVAL

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Duur van het verzuim						
1-4 werkdagen	54,2	56,4	56,1	57,6	57,4	58,4
1-4 weken	31,7	29,7	29,6	29,3	30,5	28,5
1-4 maanden	9,7	9,6	9,7	9,0	8,2	8,8
4-6 maanden	1,8	1,7	1,9	1,6	1,6	1,9
6-9 maanden	1,1	1,0	1,0	1,0	0,9	1,0
9-12 maanden	0,7	0,8	0,7	0,7	0,7	0,7
12-18 maanden	0,5	0,5	0,6	0,5	0,4	0,5
18 maanden en meer	0,3	0,3	0,4	0,3	0,3	0,3
Aantal respondenten	19.113	19.755	18.622	18.332	18.522	18.976

Bron: NEA 2005-2010

⁵ Zie bijvoorbeeld: Burg CL van der, Klein Hesselink DJ & Molenaar-Cox PGM (2011). *Profilering langdurig zieke vangnetters. Kenmerken en begeleiding van de vangnetpopulatie op basis van een dossieronderzoek.* Leiden, AStri Beleidsonderzoek en -advies.

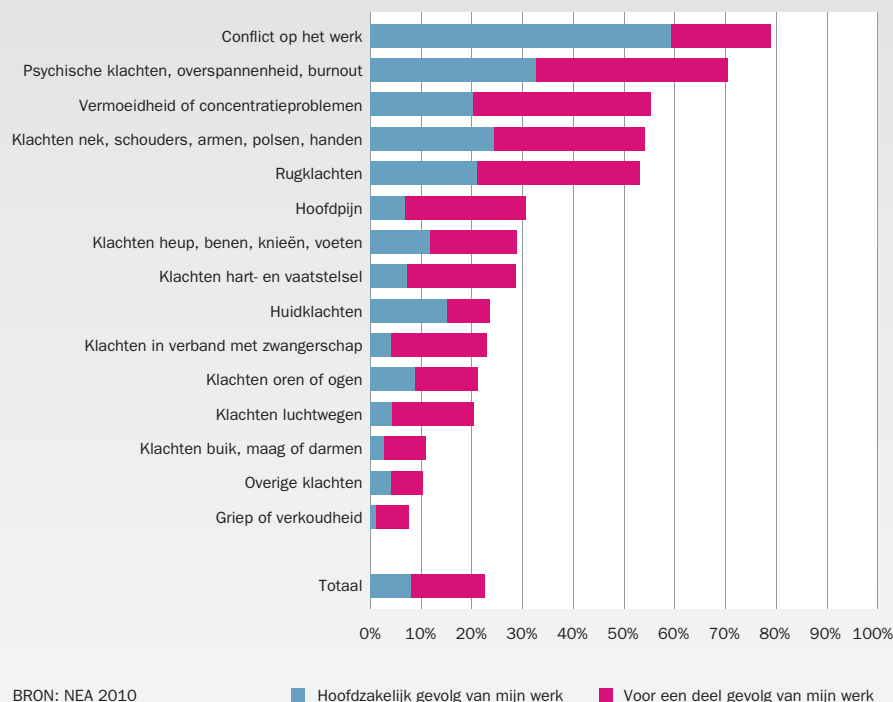

6. HEEFT HET VERZUIM TE MAKEN MET HET WERK?

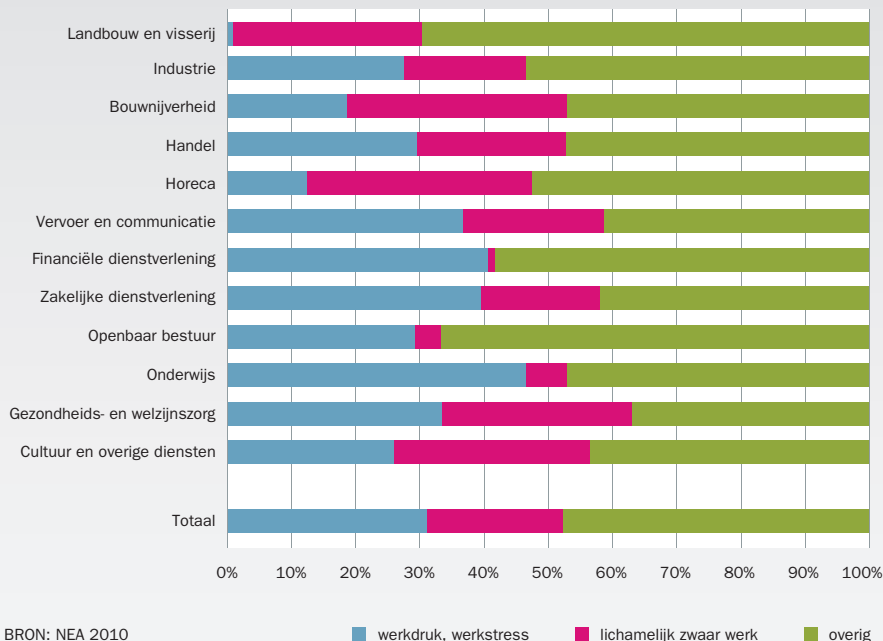
Verzuim kan verschillende oorzaken hebben, waarvan werk er één is. In 2010 gaven werknemers aan dat in hun ogen ruim 1 op de 5 verzuimgevallen (23%) geheel of gedeeltelijk door het werk veroorzaakt is (zie onderste balk van figuur 7). Dat is ongeveer evenveel als in 2009. Aangezien werkgerelateerd verzuim vaak relatief lang duurt (16 dagen ten opzichte van 7 dagen voor niet-werkgerelateerd verzuim) wordt 43% van de verzuimdagen (gedeeltelijk) door het werk veroorzaakt. Dit is minder dan in 2005 toen 50% van alle verzuimdagen (gedeeltelijk) door het werk werd veroorzaakt.

Werkgerelateerd verzuim komt het minste voor in de financiële dienstverlening (16%), de zakelijke dienstverlening (19%) en in het openbaar bestuur (20%). In de bouwnijverheid (33%), de landbouw en visserij (27%) en de horeca (27%) wordt het verzuim volgens werknemers het vaakste (mede) door het werk veroorzaakt.

FIGUUR 7 Werkgerelateerdheid van de verschillende verzuimoorzaken

FIGUUR 8 Aandeel van de belangrijkste verzuimredenen in het totaal aantal werkgerelateerde verzuimgevallen naar sector

Figuur 7 laat zien dat verzuim door conflicten op het werk, psychische klachten, overspannenheid en burnout, vermoeidheid of concentratieproblemen, klachten aan de bovenste extremiteiten (nek, schouders, armen, polsen en handen) en rugklachten duidelijk vaker door werknemers aan het werk worden toegeschreven. Volgens werknemers wordt meer dan de helft van het verzuim met deze oorzaken minstens gedeeltelijk door het werk veroorzaakt. Dat conflicten op het werk niet voor de volle 100% aan het werk worden toegeschreven, kan betekenen dat ook problemen of verplichtingen in het privé leven kunnen leiden tot conflicten op het werk. Bijlage 2 geeft een overzicht van de omvang van het werkgerelateerd verzuim voor een aantal kenmerken van werknemers en het werk. Werkdruk en werkstress en lichamelijk zwaar werk zijn volgens werknemers de belangrijkste veroorzakers van werkgerelateerd verzuim. Figuur 8 laat zien dat meer dan de helft van het werk-

7. HOE VOORKOMEN WERKGEVERS VERZUIM?

gerelateerde verzuim volgens werknemers (mede) door een van deze twee redenen wordt veroorzaakt; 31% door werkdruk en werkstress en 21% door lichamelijk zwaar werk. Daarbij zijn er duidelijke verschillen naar sector zichtbaar.

Lichamelijk zwaar werk zorgt in de financiële dienstverlening, het openbaar bestuur en het onderwijs voor weinig werkgerelateerd verzuim. In de landbouw en visserij, industrie, bouwnijverheid, horeca, gezondheids- en welzijnszorg en cultuur en overige diensten is lichamelijk zwaar werk echter wel een belangrijke reden. In deze sectoren wordt volgens de werknemers ongeveer 1 op de 3 werkgerelateerde verzuimgevallen door lichamelijk zwaar werk veroorzaakt.

Werkdruk en werkstress worden in de landbouw en visserij, de bouwnijverheid en de horeca niet vaak genoemd als de oorzaak van werkgerelateerd verzuim. In de financiële en zakelijke dienstverlening en het onderwijs echter, zijn werkdruk en werkstress volgens veel werknemers wel de belangrijkste reden van werkgerelateerd verzuim.

Veel werkgevers treffen maatregelen om verzuim tegen te gaan. In de periode 2008-2010 voerde 17% van de werkgevers prikkels in om verzuim te voorkomen of terug te dringen en voerde 19% van de werkgevers begeleiding in bij verzuim en re-integratie. In de non-profit sectoren zijn deze nieuwe maatregelen relatief vaak ingevoerd (respectievelijk 26% en 41%). Ook heeft invoering meer plaatsgevonden bij bedrijven met een groter aantal werknemers. Van de vestigingen met minimaal 100 werknemers heeft 43% prikkels ingevoerd om verzuim te voorkomen, en heeft 61% begeleiding bij verzuim en re-integratie ingevoerd (bron: WEA 2010).

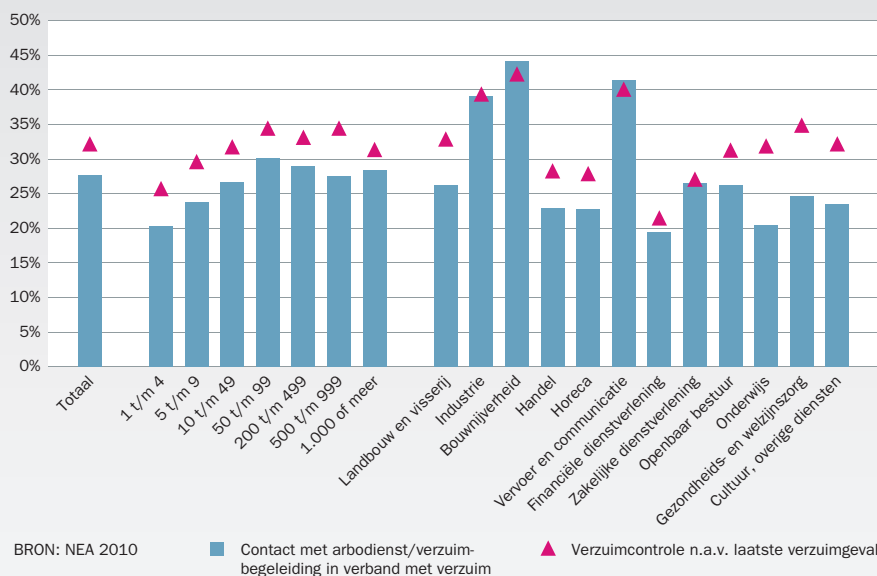
Aan werknemers in de NEA is gevraagd of zij in verband met hun ziekteverzuim in de afgelopen 12 maanden contact hadden met een medewerker van de arbodienst of een andere organisatie voor verzuimbegeleiding. Daarnaast is hen naar aanleiding van het laatste verzuimgeval gevraagd of er verzuimcontrole heeft plaatsgevonden door de werkgever, arbodienst of andere organisatie. In dit laatste geval kan het verzuim ook langer

dan 12 maanden geleden hebben plaatsgevonden.

Figuur 9 laat zien dat 28% van de werknemers met verzuim, in verband met hun verzuim, contact had met de arbodienst of een andere organisatie voor verzuimbegeleiding. Dit percentage schommelt niet sterk over de jaren. In 2005 was het 26%. Bij 32% van de werknemers vond verzuimcontrole plaats naar aanleiding van hun laatste verzuimgeval. Verzuimcontrole is de laatste jaren geleidelijk afgenomen. In 2005 meldde 39% van de werknemers dat er verzuimcontrole had plaats gevonden.

Werknemers in kleine organisaties hebben minder vaak contact met de arbodienst of andere organisatie of worden bij verzuim minder vaak gecontroleerd. Bij organisaties in de industrie, de bouwnijverheid en de sector vervoer en communicatie is het meest vaak sprake van contacten met verzuimbegeleiders en verzuimcontrole. Organisaties in de financiële dienstverlening scoren wat dit soort contacten en controles betreft het laagst.

FIGUUR 9 Contact van werknemers met arbodienst/verzuimbegeleiding in afgelopen 12 maanden in verband met het verzuim, plus verzuimcontrole n.a.v. laatste verzuimgeval naar vestigingsgrootte en sector

8. WAT IS DE INVLOED VAN EEN GEZONDE LEEFSTIJL OP HET VERZUIM?

Niet alleen het werk kan er voor zorgen dat werknemers gaan verzuimen. Naast toevallige gezondheidsproblemen, zoals griep of verkoudheid, kunnen ook privé-omstandigheden er voor zorgen dat werknemers verzuimen. Een belangrijke factor is de leefstijl van werknemers. Door

gezond te leven en in goede conditie te zijn, kunnen werknemers hun werkvermogen verbeteren. Mogelijk wordt daardoor ook het verzuim minder. In de NEA zijn verschillende vragen over leefstijl gesteld. Er is gevraagd naar roken, alcoholgebruik, ontbijten, lichamelijke

activiteit en op basis van de lengte en het gewicht is de Body Mass Index (BMI) berekend.

Tabel 3 laat zien dat het voor het verzuim niet uitmaakt of werknemers wel of niet voldoen aan de norm voor gezond bewegen, overmatig alcohol gebruiken of niet ontbijten op werkdagen. Het verzuimpercentage van deze werknemers wijkt niet af van het gemiddelde. Werknemers die roken en werknemers met overgewicht hebben wel een hoger verzuimpercentage dan niet-rokers en werknemers zonder overgewicht. Daarbij lijkt er sprake van een dosis respons relatie. Meer roken en meer overgewicht (maar ook ondergewicht!) hangen samen met meer verzuim.

TABEL 3 KERNCIJFERS VERZUIM NAAR LEEFSTIJLINDICATOR *)

	Totaal	Roken	Overmatig alcohol-gebruik	Niet ontbijten	Weinig bewegen	Overgewicht
Alle werknemers						
In afgelopen 12 maanden verzuimd (percentage)	51,7	55,2	47,8	52,5	52,1	52,1
Verzuimfrequentie	1,1	1,3	1,1	1,2	1,1	1,1
Verzuimtijd (werkdagen per jaar)	7,2	8,5	7,2	7,7	6,9	8,5
Verzuimpercentage	4,0	4,6	3,8	4,1	3,9	4,6
Werknemers met verzuim						
Verzuimfrequentie	2,2	2,4	2,3	2,3	2,2	2,2
Verzuimtijd (werkdagen per jaar)	14,1	15,5	15,1	14,8	13,5	16,4
Werkdagen per verzuimgeval	6,4	6,4	6,7	6,4	6,2	7,5
Verzuimpercentage	7,9	8,4	8,0	7,9	7,6	8,9

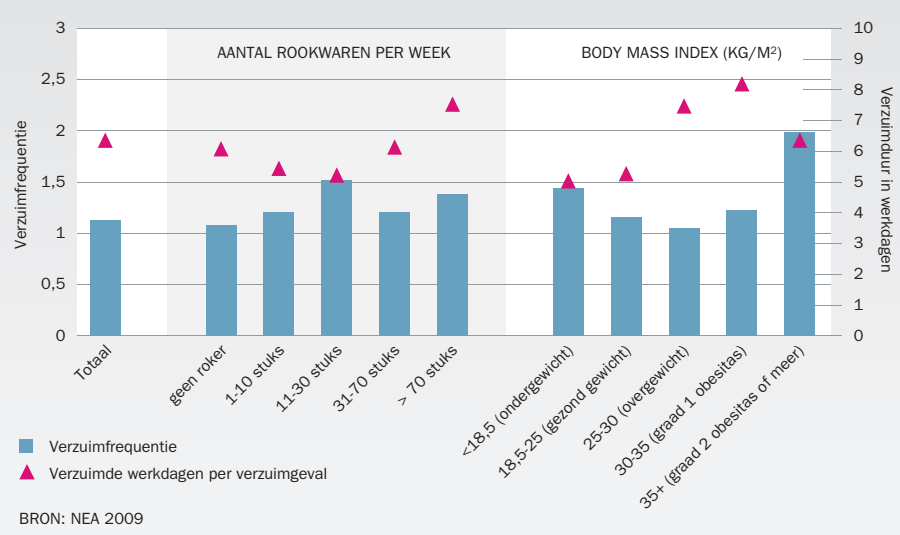
Bron: NEA 2009

*) Roken: werknemers die aangeven te roken. Overmatig alcoholgebruik: gemiddeld meer dan drie glazen per dag voor mannen en gemiddeld meer dan twee glazen per dag voor vrouwen. Niet ontbijten: werknemers die niet ontbijten op de dagen dat ze werken. Te weinig bewegen: minder dan vijf dagen per week een half uur per dag bewegen. Overgewicht: een Body Mass index (BMI) van 25 kg/m² of meer.

Figuur 10 laat zien dat werknemers die roken gemiddeld vaker per jaar verzuimen dan niet-rokers. Het aantal dagen dat zij per keer verzuimen neemt toe als werknemers meer dan 30 stuks rookwaren per week roken. De gemiddelde verzuimduur per verzuimgeval verschilt nauwelijks tussen rokers en niet-rokers, maar lijkt wel hoger te zijn bij de meest zware rokers.

Voor gewicht is in figuur 10 een U-vormig verband te zien met de verzuimfrequentie. Werknemers met overgewicht én werknemers met ondergewicht verzuimen vaker dan werknemers met een gezond gewicht. Werknemers met matig overgewicht (BMI 25-30 kg/m²) verzuimen het minste aantal keren per jaar. Het aantal werkdagen dat per keer verzuimd wordt neemt toe met de mate van overgewicht, maar is wat minder hoog voor werknemers met een BMI van 35 of hoger. Werknemers met ondergewicht verzuimen het minste aantal dagen per keer (5,0) werknemers met graad 1 obesitas het meeste aantal dagen (8,2).

FIGUUR 10 Verzuimfrequentie en verzuimduur naar mate van roken en Body Mass Index

9. WAT IS DE INVLOED VAN EEN GEZONDHEIDSBEPERKING OP HET VERZUIM?

Het woord zegt het al: ziekteverzuim ontstaat door ziekte. Ziekte kan een griepje zijn, maar ook een ernstige aandoening. Een vraag is dan in hoeverre gezondheidsbeperkingen van werknemers (het hebben van één of meer chronische aandoeningen) bijdragen aan verzuim. Dit kan toegelicht worden aan de hand van

een vergelijking met de leeftijd van werknemers.

Als gekeken wordt naar de bijdrage van chronische aandoeningen van werknemers, dan blijkt uit figuur 11 dat het ziekteverzuimpercentage van werknemers zonder chronische aandoening, ongeveer

gelijk is voor alle vijf leeftijdsgroepen. Het schommelt rond de 2%. Het toenemen van het totale verzuimpercentage met de leeftijd wordt verklaard door het verzuim van werknemers met één of meer chronische aandoeningen.

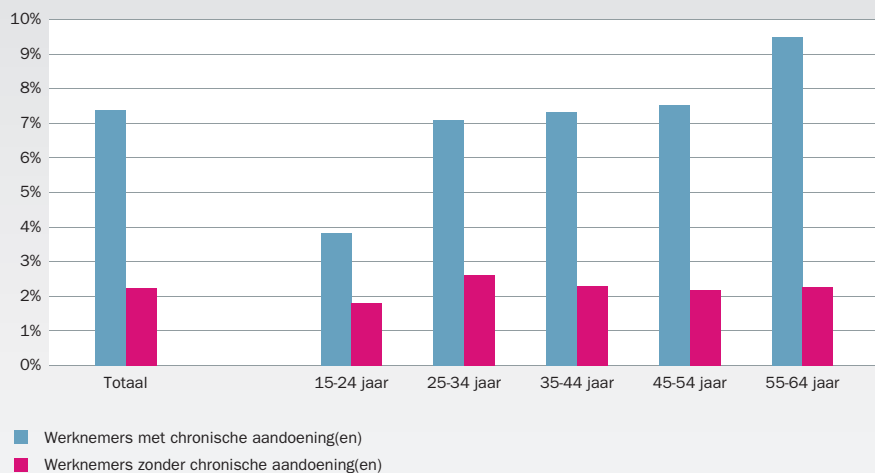
Dit is echter nog niet het hele verhaal, omdat met de leeftijd ook het percentage werknemers met een chronische aandoening toeneemt. In de jongste leeftijdsgroep heeft 28% van de werknemers één of meer chronische aandoeningen, in de leeftijdsgroep van 55 jaar en ouder heeft 53% één of meer chronische aandoeningen. Dit is eveneens van invloed op het totale verzuim.

Figuur 12 geeft een schatting van het aandeel van de chronische aandoeningen in het totale verzuim. Daarbij is rekening gehouden met het reguliere verzuim dat werknemers met een chronische aandoening zouden hebben als ze de chronische aandoening niet zouden hebben. Dit reguliere verzuim is geschat vanuit het verzuim van de werknemers zonder een chronische aandoening.

Bij werknemers van 15-24 jaar draagt het ziekteverzuimpercentage van werknemers zonder chronische aandoeningen (figuur 12) bijvoorbeeld 1,3 procentpunten bij aan het totale ziekteverzuimpercentage van deze groep. Op basis daarvan kan geschat worden dat het aandeel verzuim door niet-chronische aandoeningen van werknemers met chronische aandoeningen 0,5 procentpunten is en het aandeel door chronische aandoeningen 0,6 procentpunten.

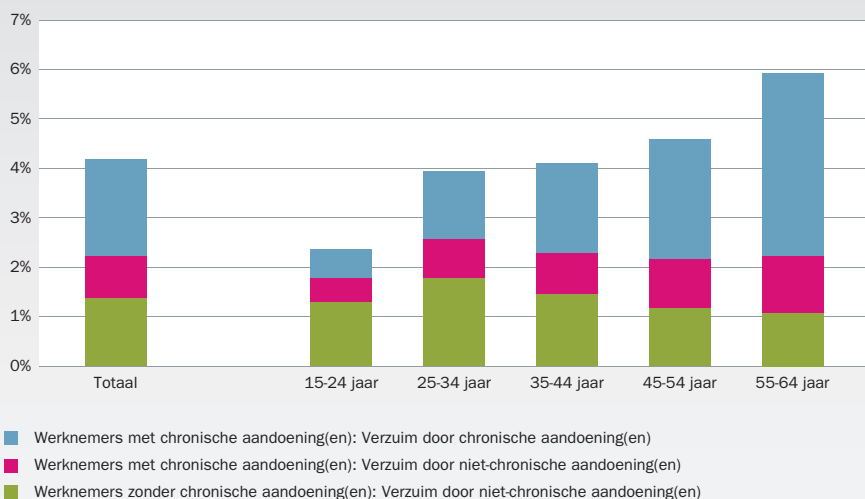
Het zal duidelijk zijn dat de chronische aandoeningen flink bijdragen aan het totale verzuimpercentage (47%) en dat er een sterke toename is van de bijdrage van het verzuim door chronische aandoeningen in het verzuimpercentage met de leeftijd. Bij werknemers van 15-24 jaar is het verzuim door het hebben van één of meer chronische aandoeningen 24% van

FIGUUR 11 Verzuimpercentage van werknemers met en zonder chronische aandoening(en), naar leeftijd

BRON: NEA 2010

FIGUUR 12 Verzuimpercentage van werknemers met en zonder chronische aandoening(en), naar leeftijd

BRON: NEA 2010

het totale verzuim, bij werknemers van 55-64 jaar is dat opgelopen naar 63%.

Tabel 4 laat nog eens zien dat het verzuimpercentage van werknemers toeneemt met de leeftijd. Het blijkt dat het hogere verzuimpercentage van oudere werknemers vooral wordt veroorzaakt door een langere verzuimduur. Als gekeken wordt naar de verzuimduur per verzuimgeval, dan blijkt dat de verzuimgevallen van oudere werknemers aanzienlijk langer duren (9,8 werkdagen) dan die van jonge werknemers (2,8 werkdagen). De langere verzuimduur

verklaart dus de stijging van het verzuimpercentage. Een langere verzuimduur hangt vooral samen met chronische aandoeningen.

Dit alles geeft aan dat met het toenemen van de groep oudere werknemers in bedrijven, verwacht kan worden dat ook het ziekteverzuimpercentage zal stijgen. Dit is een extra aanwijzing dat het van belang is voor werkgevers om in de komende jaren te investeren in duurzame inzetbaarheid van werknemers, om zo de kosten voor het verzuim te beheersen.

TABEL 4 KERNCIJFERS VERZUIM NAAR LEEFTIJDGROEP

	15-24 jaar	25-34 jaar	35-44 jaar	45-54 jaar	55-64 jaar	Totaal
Alle werknemers						
In afgelopen 12 maanden verzuimd (percentage)	46,8	55,3	52,4	47,4	45,4	49,9
Verzuimfrequentie	1,2	1,3	1,0	1,0	1,1	1,1
Verzuimtijd (werkdagen per jaar)	3,4	7,1	7,6	8,5	11,0	7,5
Verzuimpercentage	2,4	3,9	4,1	4,6	5,9	4,2
Werknemers met verzuim						
Verzuimfrequentie	2,6	2,3	2,0	2,1	2,5	2,2
Verzuimtijd (werkdagen per jaar)	7,3	13,0	14,6	18,2	24,6	15,3
Verzuimduur per verzuimgeval	2,8	5,7	7,3	8,7	9,8	7,0
Verzuimpercentage	5,1	7,2	7,9	9,9	13,4	8,5

Bron: NEA 2010

10. DE TOEKOMST VAN HET VERZUIM

Het in kaart brengen van het ziekteverzuim is belangrijk, maar het eigenlijke doel is na te gaan wat er geleerd kan worden voor de toekomst. Deze brochure geeft een aantal suggesties.

Wetgeving en inspanningen van werkgevers en werknemers en hun vertegenwoordigers hebben bijgedragen aan een aanzienlijke daling van het verzuim in de afgelopen decennia. Het huidige verzuimniveau van ongeveer 4% (figuur 1) is historisch laag. Er zijn echter nog voldoende aanknopingspunten om het verder te verlagen. Als werkgevers in sectoren en bij beroepsgroepen met een hoog verzuim dit verzuim door het nemen van maatregelen verder weten te verlagen, kan het verzuimpercentage nog dalen.

Een daling van het verzuim heeft een grote kostenbesparing als gevolg. Aan het begin van deze brochure werd gesteld dat 4,2% verzuim staat voor een jaarlijkse landelijke kostenpost van 12,6 miljard euro (4,2% van 300,5 miljard euro voor de beloning van werknemers, bron: CBS Statline op 15-12-2011). Bij deze berekeningen zijn andere kosten, zoals de kosten voor vervanging van het zieke personeel, niet meegenomen. Het is onbekend hoe hoog die zijn. Iets meer dan vier procent verzuim betekent maatschappelijk gezien ook gemiddeld negen dagen verzuim per jaar per werknemer (uitgaande van een gemiddelde werkweek van 31 uur). Het betekent ook dat gemiddeld iedere dag meer dan 200.000 werknemers niet werken vanwege ziekte of een ongeval.

Het verbeteren van de arbeidsomstandigheden is nog steeds relevant als het gaat om het terugdringen van het verzuim (figuur 7). Het blijkt dat beroepsgroepen met een hoog verzuim vaak een zware baan hebben (figuur 2). Dat hoeft geen lichamelijk zwaar werk te zijn. Psychische belasting levert zo mogelijk een nog grotere bijdrage aan het verzuim in

Nederland (figuur 8). Zowel aan psychische belasting als aan lichamelijke belasting kan wat gedaan worden. Duurzame inzetbaarheid van werknemers kan vooral gerealiseerd worden als werkgevers maatregelen nemen gericht op de belasting door het werk.

Naast arbeidsomstandigheden is er ook de gezondheidstoestand van werknemers. Deze brochure beschrijft hoe nauw ziekteverzuim en ziekte aan elkaar gerelateerd zijn (figuren 6, 11 en 12). Ziekte overkomt werknemers, maar valt niet altijd buiten de invloedssfeer van werkgevers. De bedrijfsarts, die voor iedere werknemer verplicht is, kan bijdragen aan het terugdringen van verzuim, vooral het langdurende verzuim. Het is dus van belang deze "hulpbron" zo veel mogelijk in te schakelen, zeker ook met de huidige en verder te verwachten toename van het aandeel oudere werknemers. Het gaat daarbij niet alleen om het terugverdienen van arbeidskosten; een snelle terugkeer naar het werk draagt ook bij aan de kwaliteit van het herstel.

Ziekteverzuim is aan gezondheid gerelateerd. De relatie van een goede leefstijl (niet roken, gezond voedingspatroon, genoeg bewegen, een gezond gewicht) met het verzuim is minder sterk dan de relatie met ziekte (tabel 3 en figuur 10), maar is er wel. Leefstijlprojecten in bedrijven kunnen bijdragen aan een betere lichamelijke en geestelijke conditie van de werknemers. Behalve een betere gezondheid valt te verwachten dat een goede leefstijl ook positief bijdraagt aan de motivatie en productiviteit van werknemers.

Tot slot is er de zorg van de overheid voor de verhoogde WIA instroom. Het is in tabel 2 niet aangetoond dat dit gerelateerd is aan het ziekteverzuim van werknemers. Maar daarmee is het probleem niet minder. De verhoogde WIA instroom komt vooral uit de categorieën

voormalig werknemers, de vangnetgroepen, die meestal geen werkgever hebben, maar door het UWV betaald en begeleid worden. Willen we in Nederland op termijn over voldoende arbeidscapaciteit beschikken, dan zal ook naar oplossingen gezocht moeten worden om deze groepen gezond en duurzaam aan het werk te houden.

BIJLAGE 1 KERNCIJFERS ZIEKTEVERZUIM 2010 NAAR KENMERKEN VAN WERKNEMERS EN HET WERK

In deze bijlage zijn acht verzuimindicatoren uitgesplitst naar kenmerken van werknemers en hun werksituatie. Ze zijn berekend op basis van de gegevens van de NEA 2010. Alleen de gedetailleerde beroeps- en sectorgegevens zijn gebaseerd op de NEA 2007 tot en met 2010, zodat er steeds voldoende respondenten in de deelgroepen aanwezig zijn om tot redelijk betrouwbare schattingen te komen. De verzuimindicatoren zijn op de volgende wijze berekend:

ALLE WERKNEMERS

- **Percentage verzuimd:** het aandeel werknemers met ten minste één ziekteverzuimmelding in de laatste 12 maanden voorafgaand aan het invullen van de NEA vragenlijst.
- **Verzuimfrequentie:** het gemiddeld aantal keren in de afgelopen 12 maanden dat is verzuimd.

- **Verzuimtijd:** het gemiddeld aantal werkdagen in een jaar dat een werknemer heeft verzuimd. Ook gedeeltelijk ziekteverzuim en therapeutisch werken tellen als verzuim.
- **Verzuimpercentage:** het gemiddelde van alle individuele verzuimpercentages van werknemers. Per NEA-respondent is het aantal verzuimde werkdagen in de laatste 12 maanden gedeeld door het aantal werkdagen volgens diens arbeidsovereenkomst (x 100). Dit verzuimpercentage is dus deeltijd-gecorrigeerd.

WERKNEMERS MET MINIMAAL ÉÉN VERZUIMMELDING

- **Verzuimfrequentie:** het gemiddeld aantal keren in de afgelopen 12 maanden dat is verzuimd door werknemers met minimaal één verzuimmelding.

- **Verzuimtijd:** het gemiddeld aantal werkdagen in een jaar dat een werknemer met verzuim heeft verzuimd. Ook gedeeltelijk ziekteverzuim en therapeutisch werken tellen als verzuim.
- **Verzuimduur per verzuimgeval:** het totaal aantal werkdagen verzuimd door alle werknemers, gedeeld door het totaal aantal keren dat door alle werknemers verzuimd is (het is dus geen gemiddelde van het aantal verzuimde dagen per geval per werknemer).
- **Verzuimpercentage:** het gemiddelde van alle individuele verzuimpercentages. Per NEA-respondent is het aantal verzuimde werkdagen in de laatste 12 maanden gedeeld door het aantal werkdagen volgens diens arbeidsovereenkomst (x 100). Dit verzuimpercentage is dus deeltijd-gecorrigeerd.

	ALLE WERKNEMERS				WERKNEMERS MET MINIMAAL ÉÉN VERZUIMMELDING			
	Percentage verzuimd	Verzuim frequentie	Verzuimtijd (werkdagen per jaar)	Verzuimpercentage	Verzuim frequentie verzuimders	Verzuimtijd (werkdagen per jaar)	Verzuimduur per verzuimgeval	Verzuimpercentage verzuimders
Totaal	49,9	1,1	7,5	4,2	2,2	15,3	7,0	8,5
Geslacht								
Mannen	46,8	1,0	7,4	3,7	2,1	16,0	7,6	8,1
Vrouwen	53,3	1,3	7,7	4,7	2,4	14,6	6,1	9,0
Leeftijd								
15 - 24 jaar	46,8	1,2	3,4	2,4	2,6	7,3	2,8	5,1
25 - 34 jaar	55,3	1,3	7,1	3,9	2,3	13,0	5,7	7,2
35 - 44 jaar	52,4	1,0	7,6	4,1	2,0	14,6	7,3	7,9
45 - 54 jaar	47,4	1,0	8,5	4,6	2,1	18,2	8,7	9,9
55 - 64 jaar	45,4	1,1	11,0	5,9	2,5	24,6	9,8	13,4
Opleidingsniveau								
Geen opleiding gevolgd/afgemaakt	48,8	1,5	9,8	4,9	3,1	20,7	6,7	10,6
Basisonderwijs	43,9	1,1	9,3	5,1	2,6	21,6	8,3	12,1
MAVO	48,2	1,2	7,1	4,1	2,5	14,9	6,0	8,7
Vorbereidend beroepsonderwijs	48,3	1,1	9,3	4,9	2,4	19,7	8,2	10,4
HAVO/VWO	48,0	1,1	6,1	3,7	2,2	12,9	5,9	7,7
Middelbaar beroepsonderwijs	52,1	1,1	8,8	4,8	2,2	17,1	7,8	9,3
Hoger beroepsonderwijs	49,8	1,0	6,4	3,7	2,1	13,0	6,2	7,4
Wetenschappelijk onderwijs	50,4	1,0	5,1	2,8	2,1	10,2	4,9	5,6

	ALLE WERKNEMERS				WERKNEMERS MET MINIMAAL EEN VERZUIMMELDING			
	Percentage verzuimd	Verzuim frequentie	Verzuimtijd (werkdagen per jaar)	Verzuim-percentage	Verzuim frequentie verzuimders	Verzuimtijd (werkdagen per jaar)	Verzuimduur per verzuimgeval	Verzuim-percentage verzuimders
Samenstelling huishouden								
Gehuwd, samenwonend zonder kinderen thuis	50,2	1,1	8,6	4,6	2,2	17,3	7,9	9,2
Gehuwd, samenwonend met kinderen thuis	49,4	1,0	7,4	4,2	2,0	15,2	7,6	8,6
Eén ouder-huishouden	55,3	1,4	10,4	6,0	2,6	19,0	7,3	11,0
Alleenstaand	51,8	1,3	8,0	4,3	2,5	15,7	6,3	8,4
Anders	46,0	1,2	3,6	2,4	2,6	8,0	3,1	5,3
Aantal betaalde banen								
Eén	50,2	1,1	7,7	4,3	2,2	15,5	7,0	8,6
Meer dan één	43,2	1,1	5,4	3,1	2,5	12,8	5,1	7,4
Heeft partner een betaalde baan?								
Ja	50,7	1,0	7,3	4,1	2,1	14,6	7,0	8,2
Nee	46,2	1,1	9,3	4,8	2,4	20,4	8,5	10,5
Geen partner	49,5	1,2	7,0	4,0	2,5	14,2	5,7	8,1
Aard dienstverband								
Vaste aanstelling	50,8	1,1	8,1	4,5	2,2	16,2	7,4	8,9
Tijdelijke aanstelling, uitzicht op vast	49,3	1,1	5,0	2,7	2,3	10,2	4,4	5,5
Tijdelijke aanstelling, voor bepaalde periode	45,0	1,2	4,7	3,1	2,7	10,5	3,9	6,9
Uitzendkracht	46,5	1,1	4,2	2,6	2,4	9,2	3,8	5,7
Oproepkracht/invalkracht	36,0	0,8	2,1	2,0	2,3	6,0	2,6	5,6
Werkzaam via Wet Sociale Werkvoorziening	68,5	3,1	24,3	13,1	4,6	36,3	7,9	19,6
Omvang contract								
1-8 uur per week	38,7	1,0	2,5	2,7	2,6	6,6	2,5	7,2
9-16 uur per week	42,9	1,1	4,7	3,8	2,7	11,1	4,1	9,0
17-24 uur per week	52,9	1,3	7,7	5,2	2,5	14,8	5,9	10,1
25-32 uur per week	56,2	1,3	8,9	5,0	2,4	16,0	6,7	9,1
33-40 uur per week	50,2	1,0	8,3	4,0	2,0	16,6	8,3	8,0
41-48 uur per week	41,1	0,8	5,6	2,7	1,9	13,6	7,2	6,5
48 uur per week en meer	29,5	0,4	8,2	3,9	1,6	28,7	17,9	13,7
Meer of minder willen werken								
Minder uren per week willen werken	58,5	1,3	11,0	5,7	2,3	18,8	8,2	9,7
Aantal uren is goed	48,0	1,0	6,8	3,8	2,2	14,4	6,5	8,1
Meer uren werk week willen werken	46,1	1,0	4,9	3,2	2,2	10,8	4,9	7,1
Werkt u in ploegendienst?								
Ja, regelmatig	54,5	1,3	9,3	5,2	2,3	17,2	7,5	9,7
Ja, soms	49,4	1,2	8,8	5,0	2,4	17,9	7,5	10,2
Nee, nooit	49,5	1,1	7,3	4,0	2,2	14,9	6,8	8,3
Werkt u 's avonds of 's nachts?								
Ja, regelmatig	49,7	1,1	7,2	4,1	2,2	14,6	6,6	8,3
Ja, soms	49,9	1,1	6,4	3,5	2,1	12,9	6,1	7,0
Nee, nooit	50,4	1,1	8,4	4,7	2,3	16,9	7,3	9,4

	ALLE WERKNEMERS				WERKNEMERS MET MINIMAAL EEN VERZUIMMELDING			
	Percentage verzuimd	Verzuim frequentie	Verzuimtijd (werkdagen per jaar)	Verzuim-percentage	Verzuim frequente verzuimders	Verzuimtijd (werkdagen per jaar)	Verzuimgeval per verzuimduur	Verzuim-percentage verzuimders
Werkt u in het weekend?								
Ja, regelmatig	48,0	1,1	6,7	3,9	2,2	14,2	6,5	8,3
Ja, soms	48,5	1,0	6,4	3,4	2,1	13,3	6,3	7,0
Nee, nooit	52,4	1,2	8,8	4,9	2,3	17,0	7,4	9,5
Werkt u over (meer uren dan volgens contract)?								
Ja, structureel	45,8	0,9	6,0	3,2	2,0	13,3	6,7	7,2
Ja, incidenteel	52,7	1,1	7,7	4,2	2,2	14,8	6,7	8,1
Nee, nooit	49,5	1,2	8,9	5,1	2,6	18,3	7,0	10,6
Aantal overuren per week								
0	49,9	1,2	8,7	5,0	2,5	17,8	7,1	10,3
1	56,0	1,2	7,3	4,2	2,1	13,1	6,2	7,5
2	54,1	1,2	7,4	4,1	2,2	13,8	6,3	7,7
3-5	48,4	1,0	7,0	3,7	2,0	14,6	7,3	7,8
6-10	44,7	0,9	6,4	3,2	2,0	14,3	7,2	7,2
11 of meer	41,4	1,0	6,1	3,1	2,4	15,0	6,3	7,7
Overuren worden uitbetaald								
Ja, volledig	50,4	1,1	7,5	4,1	2,1	15,1	7,2	8,3
Ja, deels	52,7	1,1	8,0	4,2	2,2	15,2	6,9	8,0
Nee	49,2	1,0	6,6	3,6	2,1	13,4	6,4	7,3
Duur van de pauze per werkdag								
0-15 minuten	48,3	1,1	7,0	4,2	2,4	14,8	6,2	8,9
16-30 minuten	49,5	1,0	7,0	3,9	2,1	14,2	6,8	8,0
31-45 minuten	53,0	1,2	8,0	4,3	2,3	15,2	6,6	8,1
46-60 minuten	50,8	1,2	8,4	4,5	2,3	16,6	7,2	9,0
Meer dan 60 minuten	47,0	1,1	7,7	4,2	2,5	16,5	6,6	9,0
Duur woon-werkverkeer per werkdag								
0-15 minuten	43,9	1,0	6,6	3,9	2,4	15,2	6,3	9,1
16-30 minuten	47,9	1,1	7,4	4,2	2,3	15,6	6,8	8,9
31-45 minuten	50,9	1,1	7,7	4,2	2,2	15,4	7,0	8,4
46-60 minuten	53,0	1,1	8,0	4,3	2,1	15,2	7,2	8,3
Meer dan 60 minuten	54,1	1,2	8,2	4,4	2,2	15,3	7,0	8,2
Aantal uren thuiswerken per week								
Geen thuiswerk	50,9	1,1	7,8	4,3	2,2	15,5	7,0	8,6
1-8 uur	48,7	1,0	6,4	3,6	2,1	13,3	6,3	7,5
Meer dan 8 uur	41,6	0,9	6,5	3,4	2,2	15,6	7,1	8,2
Telewerker								
Ja	49,4	1,1	6,1	3,3	2,2	12,4	5,6	6,8
Nee	50,0	1,1	7,8	4,3	2,2	15,8	7,2	8,8

	ALLE WERKNEMERS				WERKNEMERS MET MINIMAAL EEN VERZUIMMELDING			
	Percentage verzuimd	Verzuim frequentie	Verzuimtijd (werkdagen per jaar)	Verzuim-percentage	Verzuim frequente verzuimders	Verzuimtijd (werkdagen per jaar)	Verzuimduur per verzuimgeval	Verzuim-percentage verzuimders
Aantal jaren werkzaam bij werkgever								
Minder dan een jaar	41,2	0,9	3,8	2,2	2,2	9,4	4,3	5,5
1-2 jaar	51,6	1,3	5,1	3,1	2,5	10,0	4,0	6,0
2-5 jaar	53,4	1,2	7,8	4,3	2,2	14,9	6,8	8,1
6-10 jaar	51,9	1,2	8,8	5,0	2,3	17,3	7,5	9,7
11-20 jaar	49,4	1,0	8,8	4,8	2,1	18,0	8,6	9,8
Meer dan 20 jaar	46,5	1,0	9,8	5,2	2,2	21,4	9,7	11,5
Aantal jaren werkzaam in functie								
Minder dan een jaar	44,2	0,9	4,4	2,5	2,1	10,0	4,8	5,7
1-2 jaar	52,1	1,2	5,6	3,3	2,3	10,9	4,7	6,4
2-5 jaar	52,3	1,2	8,0	4,3	2,2	15,5	7,0	8,4
6-10 jaar	50,8	1,1	9,2	5,1	2,2	18,3	8,3	10,2
11-20 jaar	48,1	1,0	9,0	5,0	2,2	19,1	8,7	10,5
Meer dan 20 jaar	45,7	1,1	10,7	5,7	2,5	23,8	9,5	12,7
Functie waarin leiding wordt gegeven								
Nee	51,9	1,2	8,0	4,6	2,3	15,7	6,8	8,9
Ja, 1-9 medewerkers	46,7	1,0	6,6	3,4	2,1	14,2	6,8	7,5
Ja, 10-99 medewerkers	42,5	0,9	6,3	3,2	2,0	15,1	7,6	7,6
Ja, 100 of meer medewerkers	29,5	0,5	4,0	2,1	1,6	13,9	8,7	7,1
Bedrijfsgrootte								
1 tot en met 4	34,5	0,8	5,1	3,0	2,5	14,9	6,0	8,9
5 tot en met 9	43,3	1,0	6,2	3,5	2,3	14,6	6,3	8,3
10 tot en met 49	49,7	1,1	7,2	4,1	2,3	14,7	6,4	8,4
50 tot en met 99	51,7	1,2	7,9	4,3	2,4	15,4	6,4	8,4
100 tot en met 499	52,0	1,1	8,1	4,4	2,2	15,7	7,1	8,5
500 tot en met 999	56,1	1,2	9,3	5,3	2,2	16,8	7,6	9,6
1.000 of meer	54,0	1,1	8,5	4,6	2,1	15,9	7,6	8,6
SECTOR								
Landbouw, visserij	38,0	0,9	4,4	2,5	2,3	11,8	5,1	6,8
Industrie (incl. delfstoffen, nuts)	51,3	1,2	10,0	5,0	2,4	19,7	8,2	9,9
Bouwnijverheid	44,3	0,8	9,4	4,5	1,8	21,6	12,0	10,4
Handel	47,8	1,1	6,5	3,8	2,3	13,7	6,0	8,0
Horeca	36,9	0,9	6,0	3,6	2,5	16,5	6,6	9,8
Vervoer en communicatie	44,6	0,9	9,3	4,8	2,0	21,2	10,6	11,0
Financiële dienstverlening	51,3	1,0	6,2	3,5	2,0	12,2	6,1	6,9
Zakelijke dienstverlening	49,7	1,1	6,2	3,3	2,2	12,5	5,7	6,7
Openbaar bestuur	58,4	1,2	9,8	5,3	2,1	16,9	8,0	9,1
Onderwijs	51,8	1,3	7,6	4,7	2,5	14,7	5,9	9,1
Gezondheids- en welzijnszorg	54,1	1,2	7,6	4,7	2,3	14,3	6,2	8,9
Cultuur en overige diensten	48,1	1,0	6,2	3,5	2,1	13,1	6,2	7,3

	ALLE WERKNEMERS				WERKNEMERS MET MINIMAAL EEN VERZUIMMELDING			
	Percentage verzuimd	Verzuim frequentie	Verzuimtijd (werkdagen per jaar)	Verzuim-percentage	Verzuim frequentie verzuimders	Verzuimtijd (werkdagen per jaar)	Verzuimgeval per verzuimdur	Verzuim-percentage verzuimders
SECTOR (gedetailleerd; NEA 2007-2010)								
Totaal NEA 2007-2010	50,8	1,1	7,5	4,1	2,3	14,9	6,5	8,3
Landbouw, bosbouw en visserij	38,7	0,9	5,4	3,0	2,4	14,3	6,0	8,1
Voeding- en genotmiddelenindustrie	47,7	1,0	7,2	3,6	2,1	15,4	7,3	7,8
Textiel, kleding en lederindustrie	47,9	0,8	12,5	6,4	1,6	26,4	16,5	13,4
Hout- en bouwmaterialenindustrie	43,6	0,9	8,5	3,9	2,2	20,0	9,1	9,2
Papierindustrie, drukken, uitgeven	51,0	1,1	7,7	3,9	2,1	15,4	7,3	7,8
Aardolie- rubber en kunststofindustrie	45,6	1,0	8,1	4,2	2,2	17,8	8,1	9,2
Vervaardiging van chemische producten	49,1	0,9	6,5	3,3	1,9	13,3	7,0	6,8
Vervaardiging van metalen in primaire vorm	47,5	1,0	8,9	4,4	2,1	19,1	9,1	9,5
Vervaardiging van producten van metaal	50,2	1,1	8,0	3,8	2,2	16,2	7,4	7,7
Vervaardiging van machines en apparaten	51,7	1,1	7,8	3,8	2,2	15,2	6,9	7,5
Vervaardiging van elektrische, optische apparaten	49,7	0,9	7,0	3,5	1,9	14,4	7,6	7,1
Vervaardiging van auto s, aanhangers, opleggers	45,1	0,9	5,7	2,8	2,0	12,9	6,5	6,4
Vervaardiging van transportmiddelen	50,6	1,0	8,5	4,0	2,1	16,9	8,0	8,2
Vervaardiging van meubels, goederen; recycling	59,7	2,0	17,0	8,7	3,5	29,3	8,4	15,0
Elektriciteit, aardgas, stoom, warm water	52,7	1,1	9,9	5,1	2,0	18,8	9,4	9,7
Bouwnijverheid: Burgerlijke en utiliteitsbouw	43,9	1,0	8,8	4,3	2,4	20,3	8,5	9,9
Bouwnijverheid: Bouwinstallatie	50,8	1,1	9,1	4,4	2,2	18,2	8,3	8,9
Bouwnijverheid: Overig	43,0	0,8	7,8	3,9	2,0	18,6	9,3	9,2
Handel en reparatie auto s, motoren; benzinstations	48,9	1,1	6,4	3,2	2,2	13,2	6,0	6,6
Groothandel en handelsbemiddeling	48,6	1,0	6,8	3,4	2,1	14,1	6,7	7,1
Detailhandel en reparatie	47,5	1,1	5,8	3,8	2,3	12,4	5,4	8,1
Horeca: hotels, pensions en conferentieoorden	39,0	0,8	4,3	2,5	2,0	11,1	5,6	6,4
Horeca: restaurants, cafetaria's snackbars etc	35,9	1,0	4,5	2,9	2,8	12,7	4,5	8,2
Horeca: overig	40,6	1,0	7,3	4,4	2,5	18,5	7,4	11,1
Vervoer over land	45,3	1,0	10,1	5,1	2,2	22,7	10,3	11,5
Vervoer door de lucht en over water	49,8	0,9	9,6	5,2	1,9	19,7	10,4	10,9
Dienstverlening ten behoeve van het vervoer	51,4	1,1	7,6	4,2	2,2	14,9	6,8	8,3
Post en telecommunicatie	49,0	1,0	8,3	4,6	2,0	17,3	8,7	9,6
Financiële instellingen	51,0	1,0	5,9	3,4	2,1	11,8	5,6	6,8
Verzekeringswezen en pensioenfondsen	56,5	1,1	7,3	4,0	2,0	13,1	6,6	7,2
Activiteiten financiële instellingen	50,5	1,0	6,0	3,2	2,0	12,0	6,0	6,5
Verhuur van en handel in onroerende goederen	51,3	1,1	6,5	3,5	2,1	12,7	6,0	6,9
Verhuur van roerende goederen	39,1	1,1	6,3	3,2	2,8	16,3	5,8	8,2
Computerservice	57,8	1,2	5,7	2,9	2,1	10,0	4,8	5,0
Speur- en ontwikkelingswerk	57,2	1,5	6,0	3,2	2,6	10,6	4,1	5,6
Overige zakelijke dienstverlening	51,1	1,1	6,8	3,6	2,2	13,4	6,1	7,2
Openbaar bestuur, verplichte sociale verzekeringen	57,2	1,2	8,6	4,7	2,2	15,3	7,0	8,3
Onderwijs: primair onderwijs	50,1	1,3	7,6	4,6	2,7	15,5	5,7	9,5
Onderwijs: secundair onderwijs en educatie	56,1	1,5	8,0	4,6	2,8	14,5	5,2	8,3
Onderwijs: tertiair onderwijs	51,4	1,2	6,0	3,4	2,3	11,8	5,1	6,7

	ALLE WERKNEMERS				WERKNEMERS MET MINIMAAL EEN VERZUIMMELDING			
	Percentage verzuimd	Verzuim frequentie	Verzuimtijd (werkdagen per jaar)	Verzuim-percentage	Verzuim frequentie verzuimders	Verzuimtijd (werkdagen per jaar)	Verzuimduur per verzuimgeval	Verzuim-percentage verzuimders
Onderwijs: overig	51,5	1,2	7,0	4,1	2,3	13,9	6,0	8,1
Gezondheidszorg: Ziekenhuizen en curatieve instellingen met overnachting	56,1	1,3	7,1	4,5	2,3	12,8	5,6	8,1
Gezondheidszorg: medische praktijken, tandheelkundige praktijken en 2e lijn	44,7	0,9	5,6	3,5	2,0	12,8	6,4	8,0
Gezondheidszorg: ziekenhuizen en curatieve instellingen zonder overnachting	56,5	1,3	7,7	4,5	2,4	13,7	5,7	8,1
Gezondheidszorg: welzijnszorg met overnachting	53,8	1,2	8,8	5,5	2,4	16,7	7,0	10,5
Gezondheidszorg: thuiszorg	52,7	1,2	10,1	6,0	2,2	19,6	8,9	11,7
Gezondheidszorg: kinderopvang	58,4	1,4	6,6	4,4	2,5	11,5	4,6	7,7
Gezondheidszorg: overig	54,8	1,2	7,9	4,9	2,3	14,6	6,3	9,1
Milieudienstverlening	53,5	1,1	9,3	4,6	2,2	17,7	8,0	8,8
Werkgevers, werknemers en beroepenorganisaties	55,9	1,5	7,1	4,0	2,6	12,8	4,9	7,3
Cultuur, sport en recreatie	49,9	1,1	6,8	3,9	2,3	13,7	6,0	8,0
Overige dienstverlening	42,2	0,8	5,3	3,0	2,0	12,8	6,4	7,3
Overige sectoren	47,8	0,9	6,1	3,2	2,0	13,0	6,5	6,9

BEROEP OF FUNCTIE

Ambachtelijk, industrieel	50,2	1,0	10,3	5,1	2,0	20,7	10,4	10,2
Transport	45,4	1,0	9,4	4,8	2,2	21,0	9,5	10,7
Administratief	52,5	1,1	7,4	4,1	2,1	14,3	6,8	8,0
Commercieel	48,4	1,1	5,6	3,5	2,4	11,7	4,9	7,3
Dienstverlenend	48,3	1,1	8,7	4,8	2,3	18,2	7,9	10,1
Gezondheidszorg, hulpverlening	53,9	1,3	7,7	4,8	2,4	14,5	6,0	9,1
Leerkracht, docent	51,2	1,3	7,8	4,9	2,7	15,4	5,7	9,7
(Vak-)specialist	53,1	1,0	5,5	2,8	2,0	10,5	5,3	5,4
Agrarisch	43,9	1,2	7,9	4,3	2,8	18,3	6,5	10,0
Leidinggevend	38,3	0,7	4,8	2,4	1,8	12,6	7,0	6,3
Overige beroepen	51,5	1,2	7,2	4,0	2,4	14,3	6,0	7,9

BEROEP OF FUNCTIE (gedetailleerd; NEA 2007-2010)

Totaal NEA 2007-2010	50,8	1,1	7,5	4,1	2,3	14,9	6,5	8,3
Schilders	46,5	1,2	10,1	4,9	2,7	22,3	8,3	10,9
Loodgieters, fitters, lassers, plaat- en constructiewerkers	52,9	1,3	8,5	4,1	2,4	16,4	6,8	8,0
Metselaars, timmerlieden en andere bouwvakkers	45,2	1,0	10,7	5,1	2,4	24,2	10,1	11,5
Drukkers en verwante beroepen	47,6	1,1	7,6	3,7	2,3	16,1	7,0	7,9
Voedingsmiddelen- en drankenbereiders	46,9	1,0	7,5	4,2	2,1	16,3	7,8	9,2
Kleermakers, kostuumnaaisters, stoffeerders e.d.	47,8	1,3	10,3	5,7	2,8	22,7	8,1	12,5
Elektromonteurs, reparateurs van elektrische apparaten	52,5	1,2	10,2	4,9	2,3	19,7	8,6	9,5
Machinebankwerkers, monteurs, instrumentmakers e.d.	52,2	1,1	9,2	4,4	2,2	17,7	8,0	8,4
Overige ambachtelijke en industriële beroepen	49,4	1,1	8,7	4,5	2,2	17,9	8,1	9,3
Buschauffeurs, treinbestuurders, zeelieden e.d.	49,6	1,1	13,5	7,0	2,3	27,4	11,9	14,3
Vrachtwagenchauffeurs	42,9	0,9	9,4	4,5	2,0	22,4	11,2	10,8
Laders, lossers, inpakkers, grondwerk- en kraanmachinisten	51,3	1,4	8,1	4,1	2,8	16,0	5,7	8,2
Overige transportberoepen	45,6	0,9	7,4	3,8	2,1	16,5	7,9	8,5
Secretaressen, typisten e.d.	57,3	1,3	6,5	4,0	2,2	11,5	5,2	7,1
Boekhouders, kassiers e.d.	47,3	1,0	6,9	3,8	2,1	14,8	7,0	8,1
Postdistributiepersoneel	48,5	1,0	9,3	5,5	2,1	19,6	9,3	11,6

	ALLE WERKNEMERS				WERKNEMERS MET MINIMAAL EEN VERZUIMMELDING			
	Percentage verzuimd	Verzuim frequentie	Verzuimtijd (werkdagen per jaar)	Verzuim-percentage	Verzuim frequente verzuimers	Verzuimtijd (werkdagen per jaar)	Verzuimgeval per verzuimgeval	Verzuim-percentage verzuimers
Overige administratieve beroepen	56,0	1,2	8,3	4,7	2,3	15,1	6,6	8,5
Vertegenwoordigers, handelsagenten	45,0	0,9	4,6	2,3	2,1	10,5	5,0	5,3
Winkeliers, winkelbedienden en andere verkopers	49,0	1,2	5,7	3,8	2,4	11,8	4,9	8,0
Verzekeringsagenten, makelaars, tussenpersonen e.d.	48,6	1,1	5,8	3,0	2,3	12,1	5,3	6,3
Overige commerciële beroepen	52,1	1,0	5,6	3,1	2,0	10,8	5,4	6,0
Koks, kelners, buffetbedienden	39,7	0,9	5,9	3,6	2,3	15,2	6,6	9,2
Huisbewaarders, schoonmaakpersoneel (in gebouwen e.d.)	43,2	1,0	8,0	4,4	2,5	19,4	7,8	10,6
Politiepersoneel, brandweer, bewakers e.d.	55,8	1,2	10,5	5,6	2,1	19,1	9,1	10,1
Kappers, schoonheidsspecialisten	39,7	1,0	3,1	2,0	2,4	7,9	3,3	5,1
Overige dienstverlenende beroepen	52,4	1,2	8,7	4,7	2,4	16,7	7,0	9,2
Geneeskundigen, tandartsen, dierenartsen	44,3	0,9	4,5	2,7	2,0	10,3	5,2	6,2
Verpleegkundigen, ziekenverzorgenden	56,6	1,3	8,3	5,2	2,3	14,9	6,5	9,4
Bejaardenverzorgers, kinderverzorgers, gezinshulpverleners e.d.	54,3	1,4	8,9	5,5	2,7	16,8	6,2	10,4
Overige gezondheidszorgberoepen	55,0	1,2	8,1	5,0	2,3	14,9	6,5	9,3
Docenten basisonderwijs	50,4	1,4	7,4	4,8	2,8	15,0	5,4	9,8
Docenten voortgezet onderwijs	58,8	1,6	7,4	4,3	2,8	12,7	4,5	7,4
Docenten hoger onderwijs	43,0	1,0	5,4	3,1	2,3	12,9	5,6	7,3
Overige onderwijsberoepen	50,7	1,2	7,4	4,2	2,4	14,9	6,2	8,4
Architecten, ingenieurs en verwante technici, tekenaars	49,6	0,9	4,8	2,4	1,9	9,8	5,2	4,9
Statistici, wiskundigen, systeemanalisten, ICT e.d.	58,4	1,2	6,5	3,3	2,0	11,2	5,6	5,6
Overige vakspecialisten	53,6	1,2	6,1	3,2	2,2	11,5	5,2	6,1
Tuinbouwers, bollenkwekers, boomkwekers, hoveniers	44,5	1,3	9,1	5,0	3,1	21,3	6,9	11,7
Overige agrarische beroepen	40,8	0,9	7,6	3,9	2,4	19,0	7,9	9,9
Leidinggevenden	42,0	0,8	5,0	2,5	1,9	12,1	6,4	6,1
Overige beroepen	52,3	1,2	7,4	4,0	2,3	14,3	6,2	7,8

BIJLAGE 2 DUUR EN WERKGERELATEERDHEID VAN HET VERZUIM NAAR KENMERKEN VAN WERKNEMERS EN WERK

In deze bijlage is voor de meest recente verzuimmelding het verzuim uitgesplitst naar percentages werknemers voor twee kenmerken.

Verzuimduur, uitgesplitst in percentages werknemers in vier categorieën:

- 1 t/m 4 werkdagen;
- 5 t/m 19 werkdagen;
- 20 t/m 209 werkdagen;
- 210 werkdagen of meer.

Werkgerelateerdheid van het verzuim, oftewel, waren de gezondheidsklachten van het meest recente verzuimgeval naar de mening van de werknemer het gevolg van het werk dat men deed, uitgesplitst in vier categorieën:

- ja, hoofdzakelijk;
- ja, voor een deel;
- nee;
- weet niet.

De resultaten betreffen (met uitzondering van de gedetailleerde beroeps- en sectorgegevens) gegevens die in NEA 2010 zijn verzameld. De meest recente verzuimmelding heeft voor een deel (minderheid) van de respondenten langer dan een jaar voorafgaand aan het invullen van de NEA-vragenlijst plaatsgevonden. Ook deze respons maakt deel uit van de resultaten.

	MEEST RECENTE VERZUIMGEVAL DUURDE:				WAS DE GEZONDHEIDSKLACHT VAN HET LAATSTE VERZUIMGEVAL EEN GEVOLG VAN HET WERK?			
	1 t/m 4 werkdagen	5 t/m 19 werkdagen	20 t/m 209 werkdagen	210 werkdagen of meer	hoofdzakelijk Ja	voor een deel Ja	Nee	Weet niet
Totaal	58,4	28,5	11,9	1,2	8,1	14,5	73,0	4,5
Geslacht								
Mannen	55,9	30,2	12,5	1,4	6,7	14,7	74,6	4,1
Vrouwen	60,6	27,0	11,3	1,1	9,4	14,3	71,5	4,8
Leeftijd								
15 - 24 jaar	61,3	32,4	6,2	0,1	5,5	12,5	76,5	5,5
25 - 34 jaar	68,0	22,6	8,7	0,8	6,4	14,5	75,9	3,2
35 - 44 jaar	60,8	27,6	10,6	1,1	8,3	13,9	73,5	4,2
45 - 54 jaar	54,5	29,2	14,8	1,5	9,9	15,8	69,2	5,0
55 - 64 jaar	43,8	34,6	18,8	2,8	9,3	14,7	70,8	5,1
Opleidingsniveau								
Geen opleiding gevolgd/afgemaakt	52,6	30,7	14,1	2,6	13,7	19,8	55,7	10,9
Basisonderwijs	38,8	41,8	17,8	1,6	14,0	17,6	60,7	7,8
MAVO	52,9	33,1	13,1	0,9	8,1	13,6	72,9	5,4
Vorbereidend beroepsonderwijs	45,4	36,4	16,1	2,1	13,1	16,9	63,6	6,4
HAVO/VWO	56,8	31,6	10,4	1,2	6,6	11,2	78,3	4,0
Middelbaar beroepsonderwijs	55,5	29,9	13,3	1,2	8,5	15,3	71,7	4,5
Hoger beroepsonderwijs	67,2	22,4	9,0	1,3	6,0	13,1	77,7	3,3
Wetenschappelijk onderwijs	74,4	17,9	7,3	0,5	5,4	13,9	77,7	3,0
Samenstelling huishouden								
Gehuwd, samenwonend zonder kinderen thuis	58,3	27,5	12,8	1,5	8,5	15,4	71,6	4,4
Gehuwd, samenwonend met kinderen thuis	58,2	28,1	12,4	1,3	8,5	13,9	73,5	4,1
Eén ouder-huishouden	56,9	27,8	14,1	1,2	7,8	17,2	70,8	4,3
Alleenstaand	58,4	29,1	11,1	1,3	8,4	15,5	70,9	5,3
Anders	61,0	32,5	6,3	0,2	4,7	10,6	79,1	5,5
Aantal betaalde banen								
Eén	58,3	28,5	11,9	1,3	8,2	14,5	72,8	4,5
Meer dan één	60,0	28,2	10,7	1,1	6,4	13,1	76,3	4,3

	MEEST RECENTE VERZUIMGEVAL DUURDE:				WAS DE GEZONDHEIDSKLACHT VAN HET LAATSTE VERZUIMGEVAL EEN GEVOLG VAN HET WERK?			
	1 t/m 4 werkdagen	5 t/m 19 werkdagen	20 t/m 209 werkdagen	210 werkdagen of meer	hoofdzakelijk Ja,	voor een deel Ja,	Nee	Weet niet
Heeft partner een betaalde baan?								
Ja	60,0	27,2	11,6	1,2	7,6	14,1	74,4	3,9
Nee	53,6	30,2	14,6	1,6	10,8	15,8	67,6	5,9
Geen partner	57,5	31,0	10,5	1,1	7,6	14,2	73,2	4,9
Aard dienstverband								
Vaste aanstelling	57,9	28,4	12,4	1,3	8,1	14,2	73,4	4,3
Tijdelijke aanstelling, uitzicht op vast	68,5	22,8	8,0	0,6	7,4	12,8	74,8	5,1
Tijdelijke aanstelling, voor bepaalde periode	60,4	30,1	8,9	0,6	7,4	16,8	71,3	4,5
Uitzendkracht	59,9	29,0	9,3	1,8	9,1	19,1	65,8	6,0
Oproepkracht/invalkracht	48,4	40,9	10,0	0,7	8,5	11,4	75,7	4,4
Werkzaam via Wet Sociale Werkvoorziening	33,8	41,3	21,2	3,7	10,0	24,9	54,1	10,9
Omvang contract								
1-8 uur per week	36,2	51,9	10,7	1,1	5,3	10,1	79,9	4,8
9-16 uur per week	46,3	38,5	13,5	1,6	6,2	12,0	77,5	4,2
17-24 uur per week	52,3	31,0	15,0	1,8	6,5	14,8	75,2	3,4
25-32 uur per week	60,3	27,4	10,8	1,4	7,6	15,6	72,6	4,1
33-40 uur per week	63,1	24,7	11,2	1,0	9,0	14,7	71,8	4,6
41-48 uur per week	61,7	26,0	10,7	1,5	8,2	14,4	70,2	7,2
48 uur per week en meer	60,8	18,7	16,4	4,2	13,8	15,7	56,6	13,9
Meer of minder willen werken								
Minder uren per week willen werken	59,7	26,1	12,7	1,6	9,7	18,5	67,4	4,5
Aantal uren is goed	59,9	27,4	11,5	1,2	7,1	12,2	76,6	4,1
Meer uren werk week willen werken	55,1	34,1	9,9	0,9	7,7	15,2	72,3	4,7
Werkt u in ploegendienst?								
Ja, regelmatig	51,9	34,2	12,7	1,3	11,3	17,0	66,3	5,3
Ja, soms	55,4	30,8	11,9	1,9	7,7	17,2	68,5	6,6
Nee, nooit	59,7	27,5	11,6	1,2	7,5	13,8	74,5	4,3
Werkt u 's avonds of 's nachts?								
Ja, regelmatig	58,6	28,6	11,7	1,1	10,5	15,5	69,1	4,9
Ja, soms	62,2	26,1	10,9	0,7	7,1	15,3	73,7	3,9
Nee, nooit	56,7	29,4	12,3	1,6	7,4	13,4	74,7	4,5
Werkt u in het weekend?								
Ja, regelmatig	56,0	30,7	12,2	1,1	10,1	15,1	69,5	5,3
Ja, soms	63,2	25,4	10,6	0,8	7,7	15,2	73,0	4,1
Nee, nooit	57,8	28,4	12,2	1,6	6,9	13,6	75,4	4,1
Werkt u over (meer uren dan volgens contract)?								
Ja, structureel	63,6	25,0	10,2	1,2	9,6	16,4	69,7	4,2
Ja, incidenteel	58,9	28,3	11,8	1,0	7,3	13,8	75,1	3,8
Nee, nooit	52,0	32,6	13,6	1,8	7,9	13,5	72,7	5,8

	MEEST RECENTE VERZUIMGEVAL DUURDE:				WAS DE GEZONDHEIDSKLACHT VAN HET LAATSTE VERZUIMGEVAL EEN GEVOLG VAN HET WERK?			
	1 t/m 4 werkdagen	5 t/m 19 werkdagen	20 t/m 209 werkdagen	210 werkdagen of meer	hoofdzakelijk Ja,	voor een deel Ja,	Nee	Weet niet
Aantal overuren per week								
0	52,4	32,6	13,4	1,6	8,1	13,2	73,0	5,6
1	58,7	29,2	11,1	1,0	5,6	13,2	77,5	3,6
2	60,3	27,6	11,2	0,9	7,2	14,2	74,4	4,2
3-5	63,0	24,9	10,9	1,2	7,6	15,3	73,5	3,5
6-10	62,7	25,7	10,5	1,1	11,4	16,5	67,9	4,2
11 of meer	62,0	24,4	12,4	1,2	10,5	18,0	66,1	5,4
Overuren worden uitbetaald								
Ja, volledig	55,3	31,4	12,2	1,2	9,0	14,4	72,5	4,1
Ja, deels	59,3	27,4	12,2	1,1	9,2	17,8	69,1	3,9
Nee	64,9	23,8	10,2	1,0	7,3	14,1	74,7	3,9
Duur van de pauze per werkdag								
0-15 minuten	54,4	31,0	13,3	1,3	9,2	15,9	70,5	4,4
16-30 minuten	61,8	26,6	10,6	1,1	6,9	13,7	75,7	3,7
31-45 minuten	60,8	26,6	11,5	1,2	8,1	14,0	73,2	4,7
46-60 minuten	55,6	30,1	12,8	1,5	9,1	15,1	70,9	4,9
Meer dan 60 minuten	53,9	33,4	11,9	0,8	9,1	14,4	70,3	6,2
Duur woon-werkverkeer per werkdag								
0-15 minuten	53,9	31,3	13,3	1,5	7,7	13,0	74,7	4,6
16-30 minuten	58,4	28,4	11,7	1,4	8,0	14,6	73,0	4,4
31-45 minuten	57,2	29,4	12,6	0,9	7,8	13,2	74,4	4,6
46-60 minuten	58,6	28,3	11,9	1,2	8,2	14,7	72,6	4,4
Meer dan 60 minuten	61,7	26,4	10,7	1,2	8,6	15,5	71,7	4,2
Aantal uren thuiswerken per week								
Geen thuiswerk	57,6	29,3	11,7	1,3	7,9	13,9	74,2	4,1
1-8 uur	64,2	24,2	10,7	0,9	6,7	15,0	73,9	4,4
Meer dan 8 uur	65,4	22,6	10,9	1,2	12,0	14,7	67,3	6,0
Telewerker								
Ja	66,0	23,4	9,9	0,6	7,0	14,0	75,8	3,3
Nee	57,1	29,4	12,1	1,4	8,2	14,5	72,6	4,7
Aantal jaren werkzaam bij werkgever								
Minder dan een jaar	63,2	26,7	9,6	0,5	7,8	13,7	74,6	3,8
1-2 jaar	65,2	27,2	7,0	0,6	6,0	14,4	74,7	5,0
2-5 jaar	62,6	25,8	10,7	0,9	8,2	13,2	74,1	4,5
6-10 jaar	58,0	27,4	13,0	1,5	8,3	15,6	72,4	3,7
11-20 jaar	54,2	30,7	13,5	1,6	8,8	14,6	72,1	4,5
Meer dan 20 jaar	48,0	33,1	16,7	2,2	9,8	14,7	70,4	5,1

	MEEST RECENTE VERZUIMGEVAL DUURDE:				WAS DE GEZONDHEIDSKLACHT VAN HET LAATSTE VERZUIMGEVAL EEN GEVOLG VAN HET WERK?			
	1 t/m 4 werkdagen	5 t/m 19 werkdagen	20 t/m 209 werkdagen	210 werkdagen of meer	hoofdzakelijk Ja,	voor een deel Ja,	Nee	Weet niet

Aantal jaren werkzaam in functie

Minder dan een jaar	65,8	24,7	9,1	0,5	7,3	13,6	75,5	3,7
1-2 jaar	64,4	27,0	7,9	0,7	6,1	13,5	76,1	4,3
2-5 jaar	61,5	26,1	11,6	0,9	7,5	13,4	74,7	4,4
6-10 jaar	55,0	29,8	13,2	1,9	8,4	15,3	72,4	4,0
11-20 jaar	51,0	31,7	15,5	1,9	9,6	15,6	69,7	5,1
Meer dan 20 jaar	43,0	36,2	18,7	2,1	13,9	17,0	63,0	6,1

Functie waarin leiding wordt gegeven

Nee	56,5	29,8	12,4	1,4	7,9	14,3	73,3	4,5
Ja, 1-9 medewerkers	63,2	25,6	10,3	0,9	9,2	15,2	70,4	5,2
Ja, 10-99 medewerkers	63,8	24,2	10,9	1,2	7,8	14,2	75,3	2,8
Ja, 100 of meer medewerkers	62,5	25,3	11,8	0,4	6,6	12,8	79,3	1,3

Bedrijfsgrootte

1 tot en met 4	60,5	27,7	10,2	1,6	8,9	12,4	72,9	5,8
5 tot en met 9	57,1	28,6	12,6	1,7	8,2	15,8	72,2	3,8
10 tot en met 49	58,6	27,8	12,4	1,1	8,9	15,1	71,4	4,6
50 tot en met 99	58,3	28,8	11,7	1,2	8,6	15,0	71,4	5,0
100 tot en met 499	58,7	28,9	11,3	1,1	7,6	14,7	73,3	4,4
500 tot en met 999	55,4	30,4	12,9	1,3	7,3	12,6	75,3	4,8
1.000 of meer	59,4	28,1	11,3	1,3	7,0	12,8	76,6	3,6

SECTOR

Landbouw, visserij	59,7	30,7	7,7	1,8	12,9	14,4	67,6	5,2
Industrie (incl. delfstoffen, nuts)	55,5	30,3	13,0	1,2	10,3	14,8	69,7	5,2
Bouwnijverheid	51,4	30,7	16,9	0,9	15,2	17,5	62,9	4,4
Handel	56,9	30,6	11,3	1,1	8,1	14,3	72,7	4,8
Horeca	53,3	32,4	13,4	0,9	10,6	16,8	68,6	4,0
Vervoer en communicatie	49,3	33,8	14,8	2,1	10,7	16,3	68,6	4,4
Financiële dienstverlening	64,9	26,6	8,1	0,5	3,9	11,5	81,9	2,8
Zakelijke dienstverlening	66,1	24,0	9,0	0,9	6,2	13,1	76,3	4,4
Openbaar bestuur	60,0	27,5	11,3	1,2	6,9	12,7	76,1	4,4
Onderwijs	61,4	25,1	11,7	1,8	6,5	16,3	73,4	3,8
Gezondheids- en welzijnszorg	56,1	29,1	13,0	1,8	7,4	14,9	73,2	4,5
Cultuur en overige diensten	56,9	28,9	13,7	0,4	7,1	13,9	73,3	5,8

SECTOR (gedetailleerd; NEA 2007-2010)

Totaal NEA 2007-2010	57,4	29,5	11,9	1,3	8,5	14,1	72,5	4,9
Landbouw, bosbouw en visserij	56,6	31,1	11,4	0,9	12,5	13,1	68,9	5,5
Voeding- en genotmiddelenindustrie	54,9	30,8	13,2	1,1	10,8	13,9	69,4	5,9
Textiel, kleding en lederindustrie	49,7	33,7	14,7	2,0	11,4	12,9	69,9	5,8
Hout- en bouwmaterialenindustrie	57,7	27,5	13,8	1,1	12,8	17,0	64,2	6,1
Papierindustrie, drukken, uitgeven	57,0	29,6	12,1	1,2	9,6	12,7	73,0	4,6
Aardolie- rubber en kunststofindustrie	53,4	33,3	12,3	1,0	13,5	13,5	67,8	5,1

	MEEST RECENTE VERZUIMGEVAL DUURDE:				WAS DE GEZONDHEIDSKLACHT VAN HET LAATSTE VERZUIMGEVAL EEN GEVOLG VAN HET WERK?			
	1 t/m 4 werkdagen	5 t/m 19 werkdagen	20 t/m 209 werkdagen	210 werkdagen of meer	hoofdzakelijk Ja,	voor een deel Ja,	Nee	Weet niet
Vervaardiging van chemische producten	62,1	28,3	8,7	0,9	5,1	10,5	80,9	3,5
Vervaardiging van metalen in primaire vorm	54,0	32,3	12,5	1,2	11,6	16,0	69,7	2,7
Vervaardiging van producten van metaal	55,7	31,5	12,4	0,5	11,7	15,3	67,1	5,9
Vervaardiging van machines en apparaten	60,7	26,7	11,6	1,0	10,8	13,4	70,5	5,2
Vervaardiging van elektrische, optische apparaten	59,3	27,6	11,8	1,3	8,7	12,0	74,8	4,5
Vervaardiging van auto's, aanhangers, opleggers	53,5	33,3	12,9	0,3	9,7	10,9	73,2	6,2
Vervaardiging van transportmiddelen	55,0	32,0	12,5	0,6	13,3	12,8	66,8	7,1
Vervaardiging van meubels, goederen; recycling	41,2	37,4	19,2	2,1	10,8	18,1	63,0	8,1
Elektriciteit, aardgas, stoom, warm water	56,6	31,5	11,0	0,8	10,1	12,6	73,8	3,6
Bouwnijverheid: Burgerlijke en utiliteitsbouw	46,9	35,1	17,1	0,9	19,7	18,1	54,3	7,9
Bouwnijverheid: Bouwinstallatie	59,1	28,0	11,2	1,7	13,3	16,6	64,1	5,9
Bouwnijverheid: Overig	53,2	28,5	17,4	0,9	15,4	16,4	62,0	6,2
Handel en reparatie auto's, motoren; benzinstations	57,4	31,0	10,6	1,0	9,8	14,5	69,8	6,0
Groothandel en handelsbemiddeling	61,6	27,1	10,4	0,9	8,2	13,9	73,4	4,6
Detailhandel en reparatie	53,0	34,2	11,6	1,3	6,6	14,0	74,4	5,0
Horeca: hotels, pensions en conferentieoorden	57,0	30,7	12,1	0,2	14,3	14,7	67,5	3,5
Horeca: restaurants, cafetaria's, snackbars etc	59,4	30,8	8,8	1,0	7,3	15,4	71,8	5,5
Horeca: overig	48,1	35,5	14,4	2,0	12,5	18,7	63,3	5,4
Vervoer over land	43,2	37,4	17,4	2,0	14,2	16,9	62,3	6,7
Vervoer door de lucht en over water	42,5	41,1	14,1	2,3	13,0	13,7	67,7	5,7
Dienstverlening ten behoeve van het vervoer	57,3	31,6	10,0	1,2	7,9	14,1	75,0	3,0
Post en telecommunicatie	49,3	34,9	13,9	1,8	9,6	15,6	69,8	5,0
Financiële instellingen	65,4	25,8	7,8	1,0	4,8	11,3	80,2	3,8
Verzekeringswezen en pensioenfondsen	62,5	28,4	8,6	0,5	5,9	10,1	81,4	2,5
Activiteiten financiële instellingen	64,8	26,3	8,0	0,9	4,1	8,3	83,8	3,8
Verhuur van en handel in onroerende goederen	60,6	28,9	9,3	1,3	4,8	10,2	81,6	3,4
Verhuur van roerende goederen	58,0	29,1	11,0	1,9	8,0	17,7	70,2	4,1
Computerservice	73,5	19,1	7,0	0,4	5,5	10,7	80,1	3,6
Speur- en ontwikkelingswerk	69,8	24,2	5,4	0,7	3,9	10,7	82,4	3,0
Overige zakelijke dienstverlening	62,8	26,1	10,1	1,0	7,8	13,4	73,9	4,9
Openbaar bestuur, verplichte sociale verzekeringen	59,4	28,7	10,6	1,2	6,5	11,7	77,7	4,1
Onderwijs: primair onderwijs	54,3	29,6	13,7	2,4	6,7	17,0	71,9	4,5
Onderwijs: secundair onderwijs en educatie	64,2	24,1	9,8	1,9	9,8	16,8	68,0	5,5
Onderwijs: tertiair onderwijs	66,8	22,2	10,0	1,0	6,4	13,3	76,6	3,7
Onderwijs: overig	61,1	24,7	12,3	1,8	6,2	15,4	73,3	5,0
Gezondheidszorg: Ziekenhuizen en curatieve instellingen met overnachting	58,9	28,1	11,4	1,6	5,8	12,7	78,0	3,6
Gezondheidszorg: medische praktijken, tandheelkundige praktijken en 2e lijn	59,2	27,2	12,1	1,5	3,9	10,8	80,9	4,3
Gezondheidszorg: ziekenhuizen en curatieve instellingen zonder overnachting	61,4	23,2	14,1	1,3	6,2	12,8	75,2	5,8
Gezondheidszorg: welzijnzorg met overnachting	50,3	32,5	15,2	2,0	10,3	15,7	69,1	4,9
Gezondheidszorg: thuiszorg	42,6	36,3	18,4	2,7	8,2	16,9	69,1	5,9
Gezondheidszorg: kinderopvang	55,4	30,8	12,5	1,2	7,6	20,3	66,7	5,4

	MEEST RECENTE VERZUIMGEVAL DUURDE:				WAS DE GEZONDHEIDSKLACHT VAN HET LAATSTE VERZUIMGEVAL EEN GEVOLG VAN HET WERK?			
	1 t/m 4 werkdagen	5 t/m 19 werkdagen	20 t/m 209 werkdagen	210 werkdagen of meer	hoofdzakelijk Ja,	voor een deel Ja,	Nee	Weet niet
Gezondheidszorg: overig	54,6	30,9	13,2	1,3	7,2	15,1	73,2	4,5
Milieudienstverlening	53,1	35,0	11,4	0,5	10,4	16,7	69,6	3,3
Werkgevers, werknemers en beroepenorganisaties	61,5	25,9	11,7	0,8	7,1	16,1	73,0	3,8
Cultuur, sport en recreatie	58,6	29,2	10,9	1,2	8,7	13,6	72,1	5,6
Overige dienstverlening	59,0	25,9	13,5	1,6	7,2	11,4	74,9	6,5
Overige sectoren	57,0	28,6	13,4	0,9	5,1	15,4	76,3	3,2

BEROEP OF FUNCTIE

Ambachtelijk, industrieel	49,4	33,5	15,8	1,3	14,4	17,2	62,1	6,3
Transport	47,5	35,2	15,2	2,1	14,1	18,7	61,2	6,1
Administratief	60,2	28,2	10,2	1,3	5,0	10,4	81,1	3,5
Commercieel	61,3	28,7	9,3	0,7	6,0	12,5	77,6	3,9
Dienstverlenend	52,4	31,1	15,3	1,2	8,7	15,3	71,0	4,9
Gezondheidszorg, hulpverlening	55,3	29,7	13,2	1,8	7,7	16,4	71,8	4,1
Leerkracht, docent	60,9	25,0	12,3	1,7	6,7	16,6	72,7	4,0
(Vak-)specialist	73,5	19,4	6,5	0,7	4,8	11,1	81,3	2,9
Agrarisch	50,0	35,6	11,5	2,9	12,4	18,6	60,9	8,2
Leidinggevend	70,4	20,0	9,2	0,4	7,2	14,0	75,8	3,0
Overige beroepen	60,4	27,9	10,7	1,0	6,4	13,5	75,2	4,8

BEROEP OF FUNCTIE (gedetailleerd; NEA 2007-2010)

Totaal NEA 2007-2010	57,4	29,5	11,9	1,3	8,5	14,1	72,5	4,9
Schilders	47,1	36,1	15,2	1,6	18,8	18,4	49,4	13,4
Loodgieters, fitters, lassers, plaat- en constructiewerkers	51,0	33,4	14,7	0,9	16,9	18,0	56,6	8,4
Metselaars, timmerlieden en andere bouwvakkers	44,4	34,1	19,8	1,7	21,2	20,0	52,3	6,5
Drukkers en verwante beroepen	52,6	34,6	11,6	1,3	12,1	14,3	67,3	6,4
Voedingsmiddelen- en drankenbereiders	51,4	33,0	14,0	1,6	12,3	16,5	65,2	5,9
Kleermakers, kostuumnaaisters, stoffeerders e.d.	44,5	36,8	17,1	1,6	16,1	14,2	60,1	9,6
Elektromonteurs, reparateurs van elektrische apparaten	52,1	31,6	14,9	1,4	12,1	17,3	62,6	8,0
Machinebankwerkers, monteurs, instrumentmakers e.d.	51,6	34,0	13,6	0,8	14,3	18,1	61,1	6,5
Overige ambachtelijke en industriële beroepen	50,4	34,2	13,6	1,7	13,3	15,4	64,1	7,2
Buschauffeurs, treinbestuurders, zeelieden e.d.	37,9	38,1	20,8	3,2	13,7	18,6	59,1	8,6
Vrachtwagenchauffeurs	44,5	37,3	17,1	1,2	16,4	18,3	59,7	5,5
Laders, lossers, inpakkers, grondwerk- en kraanmachinisten	49,6	37,3	11,9	1,2	15,2	19,7	58,0	7,0
Overige transportberoepen	47,4	36,0	15,5	1,2	11,5	18,6	65,0	5,0
Secretaressen, typisten e.d.	57,9	30,3	10,5	1,2	4,0	9,7	83,0	3,4
Boekhouders, kassiers e.d.	62,0	27,2	9,6	1,2	4,4	8,8	83,4	3,4
Postdistributiepersoneel	39,5	38,8	17,9	3,7	9,7	20,1	66,0	4,3
Overige administratieve beroepen	58,9	29,2	10,4	1,5	5,6	10,3	79,8	4,3
Vertegenwoordigers, handelsagenten	70,8	19,9	8,7	0,6	6,4	13,3	75,8	4,5
Winkeliers, winkelbedienden en andere verkopers	51,5	36,2	11,0	1,3	5,4	13,2	76,2	5,1
Verzekeringsagenten, makelaars, tussenpersonen e.d.	67,1	23,3	9,1	0,5	5,7	10,0	81,5	2,9
Overige commerciële beroepen	68,1	23,1	8,0	0,8	6,4	12,2	78,0	3,4
Koks, kelners, buffetbedienden	52,7	33,1	13,1	1,1	10,0	14,6	70,7	4,7

	MEEST RECENTE VERZUIMGEVAL DUURDE:				WAS DE GEZONDHEIDSKLACHT VAN HET LAATSTE VERZUIMGEVAL EEN GEVOLG VAN HET WERK?			
	1 t/m 4 werkdagen	5 t/m 19 werkdagen	20 t/m 209 werkdagen	210 werkdagen of meer	hoofdzakelijk Ja.	voor een deel Ja.	Nee	Weet niet
Huisbewaarders, schoonmaakpersoneel (in gebouwen e.d.)	38,8	38,1	21,9	1,2	13,9	16,4	62,9	6,8
Politiepersoneel, brandweer, bewakers e.d.	52,2	32,1	14,6	1,1	8,1	14,1	72,3	5,5
Kappers, schoonheidsspecialisten	60,5	26,7	12,3	0,5	5,1	8,7	79,5	6,7
Overige dienstverlenende beroepen	55,5	31,1	11,9	1,6	7,7	15,2	72,5	4,6
Geneeskundigen, tandartsen, dierenartsen	66,5	23,3	9,7	0,5	5,1	14,2	78,1	2,7
Verpleegkundigen, ziekenverzorgenden	52,0	30,6	15,7	1,7	9,8	16,8	69,2	4,3
Bejaardenverzorgers, kinderverzorgers, gezinshulpverleners e.d.	49,1	33,9	15,1	1,9	9,5	18,0	67,2	5,3
Overige gezondheidszorgberoepen	55,5	29,9	12,8	1,7	5,9	14,3	75,6	4,2
Docenten basisonderwijs	54,0	29,7	14,0	2,4	6,7	18,2	70,8	4,3
Docenten voortgezet onderwijs	69,9	20,7	8,1	1,4	10,4	18,6	65,9	5,1
Docenten hoger onderwijs	69,7	16,5	12,7	1,1	7,9	16,2	71,6	4,2
Overige onderwijsberoepen	56,8	29,2	12,3	1,6	8,1	13,8	73,9	4,1
Architecten, ingenieurs en verwante technici, tekenaars	71,7	19,7	8,0	0,6	4,7	11,5	80,9	2,9
Statistici, wiskundigen, systeemanalisten, ICT e.d.	71,8	21,4	6,0	0,8	4,8	9,9	82,2	3,1
Overige vakspecialisten	68,5	23,1	7,9	0,6	6,1	12,2	77,2	4,5
Tuinbouwers, bollenkwekers, boomkwekers, hoveniers	47,2	35,5	15,8	1,6	15,4	14,8	63,6	6,2
Overige agrarische beroepen	48,0	37,8	12,2	2,0	13,6	15,3	64,5	6,6
Leidinggevenden	68,8	21,9	8,7	0,6	6,4	11,4	79,0	3,2
Overige beroepen	61,0	27,5	10,4	1,2	6,7	13,1	75,6	4,6

KLACHTEN WAARMEE DE LAATSTE KEER IS VERZUIMD

Rugklachten	45,9	35,4	17,5	1,3	21,1	32,0	39,7	7,2
Klachten nek, schouders, armen, polsen, handen	36,6	33,7	27,2	2,5	24,4	29,7	39,3	6,6
Klachten heup, benen, knieën, voeten	31,6	39,1	27,2	2,2	11,7	17,1	65,2	6,0
Klachten hart- en vaatstelsel	16,1	29,1	48,3	6,4	7,5	21,4	61,8	9,2
Psychische klachten, overspannenheid, burnout	21,5	25,0	46,7	6,8	32,7	37,7	27,2	2,4
Vermoeidheid of concentratieproblemen	51,0	31,5	15,6	1,9	20,2	34,9	39,1	5,8
Conflict op het werk	37,4	32,2	28,6	1,9	59,4	19,6	16,9	4,1
Klachten luchtwegen	44,1	44,1	11,5	0,4	4,2	16,1	74,7	5,1
Klachten buik, maag of darmen	67,4	25,3	6,9	0,4	2,8	8,1	85,1	4,0
Huidklachten	48,7	31,2	19,4	0,7	15,2	8,4	66,6	9,9
Klachten oren of ogen	52,8	34,1	11,5	1,6	8,7	12,4	72,2	6,7
Griep of verkoudheid	74,8	24,5	0,6	0,1	1,1	6,4	89,1	3,3
Hoofdpijn	82,5	14,0	3,1	0,4	6,9	23,8	61,4	7,9
Klachten in verband met zwangerschap	34,0	31,4	32,3	2,3	4,0	19,0	76,4	0,6
Overige klachten	39,3	36,9	21,0	2,8	4,0	6,3	86,8	2,9

INDRUK RESPONDENT IS DAT DE KLACHTEN:

Hoofdzakelijk gevolg zijn van het werk	35,1	33,6	28,4	3,0	-	-	-	-
Voor een deel gevolg van het werk	49,6	29,7	18,5	2,2	-	-	-	-
Geen gevolg van zijn van het werk	62,7	27,7	8,7	0,9	-	-	-	-
Weet het niet	56,4	28,7	13,4	1,5	-	-	-	-

	MEEST RECENTE VERZUIMGEVAL DUURDE:				WAS DE GEZONDHEIDSKLACHT VAN HET LAATSTE VERZUIMGEVAL EEN GEVOLG VAN HET WERK?			
	1 t/m 4 werkdagen	5 t/m 19 werkdagen	20 t/m 209 werkdagen	210 werkdagen of meer	hoofdzakelijk Ja,	voor een deel Ja,	Nee	Weet niet

INDIEN GEVOLG VAN WERK: BELANGRIJKSTE REDEN:

Werkdruk, werkstress	51,8	24,3	21,6	2,3	32,1	67,9	-	-
Emotioneel te zwaar	40,8	31,6	21,5	6,1	39,2	60,8	-	-
Lichamelijk te zwaar	31,2	41,3	24,9	2,6	42,5	57,5	-	-
Langdurig dezelfde handelingen, achter computer werken	46,6	30,7	20,6	2,1	33,2	66,8	-	-
Te moeilijk werk	79,2	6,2	14,5	0,0	27,4	72,6	-	-
Problemen met leiding, werkgever	33,8	32,0	28,4	5,9	50,1	49,9	-	-
Problemen met collega's of ondergeschikten	41,9	28,3	25,0	4,8	52,5	47,5	-	-
Problemen met klanten (patiënten, leerlingen of passagiers)	50,1	24,9	25,0	0,0	38,9	61,1	-	-
Gevaarlijk werk/bedrijfsongeval	22,3	41,8	33,2	2,8	72,4	27,6	-	-
Gevaarlijke stoffen	56,2	19,1	24,7	0,0	47,1	52,9	-	-
Andere reden van klachten bij laatste verzuim	49,8	32,1	16,8	1,3	25,5	74,5	-	-

AUTEURS

John Klein Hesselink
Wendela Hooftman
Lando Koppes

© TNO 2012

Deze brochure is tot stand gekomen in het kader van het thema Arbeidsparticipatie en Vergrijzing van het Maatschappelijk Programma Arbeidsomstandigheden 2011-2014.

De productie van de brochure is begeleid door Annemie Bongers, Hein Kroft en Piet Venema van directie Gezond en Veilig Werken van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

TNO.NL

GEZOND LEVEN

TNO initieert technologische en sociale innovatie voor een gezonde inrichting van ons leven en voor een vitale samenleving.

TNO
Polarisavenue 151
Postbus 718
2130 AS Hoofddorp

info-arbeid@tno.nl
www.tno.nl/arbeid

T 088 866 61 00
F 088 866 87 95